Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьйла 1923 шера денз ● ЕРА, 1 декабрь, 1977 шу. ● № 143 (5810). ● Мах 2 кап.

ЮБИЛЕЙНИ ШУ ТОЛАМЕ ЧАКХДАККХА!

ЛАКХДЕ ШУРА ЙОАККХИЛГА

Чакхдоьлаш лаьтт пятилетка шоллагlа шу. Цунца цхьана хьетlаьттай lан замалахь хьайбаш кхоьлаш хо а. Хьайбашта эша lуьна карга, уж кхабарга хьежжа хурга ухх шера а цуьнна тlехьарча шерашка а хьайбай продукташ яхарен пачхьалкхенга йохкарен планаш кхоачашъелга.

КПСС Централан Комитетой СССР Министрий Советой «1977—78 шерашка хьайбаш толаме lаьнгара даьхар lалашдара де деларех» тlаьийцача соцам тlа пачхьалкхен деша доархlам а беш белгалдаьккхад хьайбаш даза lаьнгара даха дезаш хилар, партийни, советски, профсоюзни организацей, боахама кулгалхой, берригача хьайбаш леладерий торкам кьаьгга тlаберзабаьб планашш тlаьйца социалистически декхараш кхоачашдеьлга lалашдара.

Хlаьта Нохч-Гlалгlайчен хьайбаш леладераша Сийлахь-боккхача Октябра юбилейни шера тlаьийцача декхарашца лаьрхlад шурен, фуьшн, тхаи дохкара планаш тlехкхоачашъен, цунца хьетlацоагlача 1978 шерн лаьрхlача задание кийслулен. Даьхенга доккха дезаш да 36 эзар тонн дулх, 84,5 эзар тонн шура, 75 миллион фуъ, 4300 тонн тха.

Иштта декхараш кхоачашдара ларда йоллаш дукха болх баьб республика къахьегамхоша. Дуккхача механизаторша, хьайбаш леладераша, кхьча болхлоша хьаьнала хьайга къа бахьан долаш колхозийн совхозийн фермашна lалашдаьд ма-аьшна тайп-тайпара доакъар; гlишлоашъераша, специалисташа тоаьбй хьайбай помещенеш, дуккхача боахамашка хала балхашта механизацн яьй.

Шура йоаккхилга лакхдар юрта боахама къахьегамхой керттерча декхарех цаl да. Цунца дуьзаденна да дlахо хьайбай боахам дегlабоалабелга, кхачан продукташ арахецилга.

Дукха ха йоццаш, октябрь бетта, мехка цlи хезача хьайбаш леладеча говзанчашка новкъоста Л. И. Брежнева дахьийтача письмо тlа аьннад: «..Къьстта фермашка беча балха интенсификаци яр, юкъе прогрессивни приемаш кхахьар — из ба шура дукхагlа яккхара, чуоттадаь кхоаба хьайбаш дорстадара, фуаш, тха дукхагlа лаккхара керттера нийъ, продукташ дукхагlа йоаккхилга сиддаь ца lеш, хьы а пайдангlа, къахьегамни средствашн кlезигагlа дlадохийташ из де торо луш бола ний».

Цу дешаш яккхача бесса, хьалха латтача методех, дикагlбарий опытах бизза вийда а йиш къахьегача боахамашка доккхий толамаш доак дуккхача хьайбаш леладераша. Масала, Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза коллективо пламагlа шера 510 тонн шура пачхьалкхенна дlаяла езаш хиннача, Сийлахь-боккхача Октябра юбилей тlаьхкоачаш 555 тонн дlаелир; «Гудермесский» совхоза коллективо шера планагlа 1840 тонн йоагlача 1880 тонн дlаенний, Шелковской района Ленина цlерагlча колхоза пхьа эзар тонн дlаяла езача — 1180 тонн. Кхоачашъяьй шоай планаш «40 лет Октября», «Назрановский» совхозаша, Сунженски района Ленина цlерагlча колхоза, Грозненски района дуккхача боахамаша.

Къьстта бола хьайбаш леладераш хьаийцача дукха ба дика хьоккамаш дола болхлой. Иштта, СССР Лакхехьарча Совета депутаташа, «Горец» яхача совхоза доярка Умхаджиева Маликаси «40 лет Октября» яхача совхоза доярка Даурбекова Зинаси хьоттъ а кхоачашъяьй шоай шера планаш: хьалхарчо Октябра юбилейга 4 эзар килограмм шура яьккхай хlара lаттагара, шоллагlчо — 3467 килограмм яьккхай. «Ингушский» совхоза доярка Пешхоева Инас 2700 килограмм (тlаийца декхар—2500 кг).

Хьайбаш леладерий хьинар, цар къахьегам бахьан долаш республика хинал ях кlира хьалха тlехкхоачашъяьй пачхьалкхенга шура йоккара шера план.

Цхьабакъда, массанахьа лелац иштта дика шура яккхарен из пачхьалкхенга йохкарен болх. Районашка долаш да шоай социалистически декхараш меттед, планаш а гаьнна кхоачаш ца еш дола боахамаш, къьстта бола хьайбаш леладераш. Масала, «Кошкельдинский» совхозо 80 процент мара кхоачашъянц шура йоккара шера план, е йохка езача 640 тоннах цхьайтта бетта ехкар 520 тонн мара яц; «Ингушский» совхозо 16 ноябрга ехкар 524 тонн мара яц шера планагlа 600 тонн йоагlача; «Маяк» яхача совхоза дlаяла езаш тlаlис, шу чакхдаллалца цун йохка йиш яр цаьрйиcъ а, 64 тонн совгlа.

Иштта кхоачамбоацараш да Урус-Мартановски, Сунженски, Шелковской, кхьча районий цхьаволча боахамашка а. Дукха ха йоццаш КПСС Наурски райкома бюрос ший заседане дийцад цхьадолча боахамашка хьайбашта lан кийчо еча хиннача кхоачамбоацарех дола дош, боагlачарна лаьрххlа бехк а беш, уж дlаяккхира де дезар белгалдаьд.

Шура йоаккхилга лакхьара бокка доархlаш ба доакъар, къьстта а концентраташ, хьайбашта дика лоаттадар. Цу хьакъехьа дюккам луш масал да «Горец» совхоза 3-ча отделенера дар. 9-ча ноябре ферме 880 килограмм мара шура ца яьккхача, кормоцех йолаялийтача тlехьагlа, концентратех цаь худар доахана тела даьлча, 920, 1100 килограмм хулаш тlеттаела йоалаенний из хlара дени буса.

Хьалха латтараша доахача толамаша хьагойт шура йоаккхилга лох ца далийтара эша резерваш торонаш хlара районе, хlара боахаме йолаш хилар. Партийни, советски, профсоюзни организацей, боахамий кулгалхой, специалистий декхар да царех бизза вийда эшига lалашдар.

Хьайбаш леладерий балха юкъе хаддаза ехуьйш еза хьалха латтарий опыт; хьайбаш кхоабилга, цара lуьнал делга, царгара продукци хьайоаккхилга зоотехнически бокъонаша дlадехача хьисапе леладе деза. Низ бола стимулятор я къахьегамхошта юкъе йоаржаь социалистически яхь. Лаьрхlа терлам а беш кийчъе а кхоачашъе а еза цун условеш.

Парте XXV съезда решенеш яккхача бесса хьайбаш леладераштa юкъера кхетама болх вlаштlехьбаккхаро цар низе хьинари тlадерзадергда хьалхашка латта декхараш хизагlа кхоачашдара. Юбилейни шу толаме чакхдаккхар, lай шура йоаккхилга лох ца далийтар, пятилетка тlадоагlача шерашка хьайбай продукташ йоахилга дегlадоагlаргдола хьалаш lалашдеlга да тахан цу отрасле болх беча хlаране сийдола дlехар.

ДЕКХАР КХОАЧАШДЕРГДА

Республикера берриге а къахьегамхой санна, юбилейни шу толаме чакхдаккхара йоаржаьча социалистически яхьа юкъе бахаб «Назрановский» совхоза фермай хьайбаш леладераш. Дуккхибарие дика толамаш доак. Из бахьан долаш цхьайтта бетта коллективо пачхьалкхенга ехкай 1335 тонн шура, планагlа шера 1350 тонн йолча.

— Геттара чухьахьа даьна лаьрхlача а оаха кхоачашдергда декхар, дlалургьа укх шера 1460 тоннал совгlа шура, — йоах боахама керттера зоотехника Мальсагов Дауда. — Хlара бетта юкъера лаьрхlача 110—111 тонн дlаьу оаха.

Совхозе хьалхарча метте летт, массаза а санна, Долохоев lисолта бригадир вола Нильсер-Керттерча ферма коллектив. Планагlа шера дlаяла езар 372 тонна хиннача цо цхьайтта бетта дlаенний 430 тонн шура.

Яьржача яхье хьалхарча моттигашка ба доаркаш Сагова Дуный, Костоева Хьава, Цечоева Роза, Мальсагова Макка, кхыбараш.

Д. ХАКИМОВ.

Соахкарчул дукхагlа

Толамаш чакхдоаккхаш летт СССР керда Конституци тlаэцарца вай мехка исторе къьстта белгалдаьнна юкъетlоргдола ер шу Наурски района «Притеречный» совхоза хьайбаш леладераша.

Сийлахь - боккхачо Октябра 60 шу дизара сийна вай мехка яьржа лелийча социалистически яхьа юкъа а бахьа ниъ, хьинар кхо ца деш къахьийга пачхьалкхенга дулх доахара шера план 137 процент, шура йохкара — 209 процент, тха дохкара — 111 процент кхоачашйир цар.

Къьстта дега толам беш да совхоза шурий - товарни ферма болхлоша доаха толамаш. Иштта, укх шера 26 ноябрь тlаькхоачаш цар яьккха шура соакха цу хана яьккха хинначул 1210 центнер дукхагlа я.

Уж толамаш доахача къьстта доккха дакъа лаьцар хlана 1978 шера май бетта чотех къахьегача доаркаша: Алиева Мейсас, Газиева Зайнаве, Мусиева Маруся; жа lуша Алиев Хьусена, Алиев lусмана, Лабазанов lаблулас, кхычар.

Х. МАГОМЕДОВ.

АЙДЕННАЧА ХЬИНАРЦА БУ БОЛХ

(Телефонаца). «Кавказ» совхоза кхашка хийцца дlахьош да кхйшкара сихагlдола балхаш. Тlехьа кхачаш йола культураш чуэца гоаялларех хlана а оаха лаьннадаш зиба лаьрхlа лаьтта: планагlа 700 гектар йолча аьхад 550 гектар. Хlана хоза латтача деноех кlара сахьат дезе хеташ къахьет оахом деча механизаторша Гриченко Ивана, Мутиев Раухана, кхычар. 6,5—7 гектар оахам цу царех хlарано хийнахьи, нормагlа 5 гектар йолча.

Сихаль шин сменагlа лаьтта оахаш пхиъ агрегат а совхозе. Укх деношка «Юбилейни шу толаме чакхдаккха» яха дешаш массане тlаьхехам а хинна тlаэттад. Комсаш дlайогlача болх беш е йиъ агрегат, фермашта гlулакх деш кхыдола балхаш деш — йисараш. Лоацца аьлча, лелаш йола цхьа трактор сеца латташ укх деношка совхозе.

Бокх бе вlаштlехьдоаха техника товара оттаь график я боахаме. Коллективе бийнаб Шелковской района механизаторашца тlадоагlача шерага техника кийчъера республикерча механизаторашка баь тlахьесам. Ноябрь бетта тоа а яь мастерскера араьннад 8 трактор, царех кхоъ гусенични а йолаш. Дикача балхаца белгалбаьнаб цу балха слесарашмеханикаш Абрамов Андрей, Еремеев Иван, кхыбола техникий товараш.

Юбилейни шу толаме чакхдаккхара вехта цхьабарт болий дlакру коллективо.

С. ЛОБАЗЮК,
«Кавказ» совхоза партийни секретарь.

* * *

«Экажевский» совхозе дукха лаьтта да укх шера зиба аха дезаш — 2 эзар гектар, хlинзалаза аьха даьннар 800 гектар гаргга мара дац. Бахьанаш а да дувца йиш йолаш, бакъда дукхагlа дарнш болх вlаштlехьбаккхарна дуьзаденна да.

Укх деношка оахам деш 10 тракторни агрегат я бригадашка, цу даькъе чархаш тlара «Беларусаш» а йолаш. Дикагlа болх береш цlераш яха йоагlаш ба: Каниев lумар, коммунист Костоев Якъуб, Умаров (Т-150 яхача тракторца), кхыбараш.

Гуранна дlадуьча аьхто хlалаьнар оаха зиба лаьрхlа хиннача лаьттах ах гаргга.

Ма-хуьла дукхагlа хlаьнзарча кхоттамах пайда эцарга да, оаха кхоаш леладерий коллективе хьалхашка укх деношка оттадаь декхар.

М. ГАЗДИЕВ,
«Экажевский» совхоза парткома секретарь.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

«Юбилейни шу толаме чакхдаккхар» яхача дешагlа къахьегаш ба «Грознефтегаз» яхача нефтегазоеи управлене болхлой. Мехкдаьттаца хьайоагlаш йола газ яккхара цхьайтта бетта план 27 ноябре кхоачаш а яь, планагlа лаьрхlачул совгlа цар яьккхай 19 миллион кубически метр газ. Газоеи бензин доаккхара укх юбилейни шера план октябра хьалхарча денношка кхоачаш а яь, гаданера да хьетlаккхачалехьа пятилетка кхоалагlча шера чотех цар доаккхад 11 эзар тонн бензин. Укх декабрь бетта шера пламал совгlа кхы а эзараш тоннаш газоеи бензин арахецаргда цар.

Къахьегама овсарле лакхьара план а кхоъ-ат процент тlехкхоачашъяьй управлене коллективо. Цун чотех доаккхад пламал совгlа мел даьккха бензин газ.

Уж толамаш доахача хьинаре къахьегарца белгалбаьннаб Жучков Александр Петровича кулгалдеча йиьлагlча цеха болхлой. Дийнахьи бус вай мехка йоаккха газ цхьа миллиард кубически метрга кхачийтара йолча Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лоацаш хиннаб уж. Цу яхье призоеи моттиг яьккхар цар Октябра 60 шу дуза цlей тlаькхоачаш.

Управлена цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латтачарех а Коваленко Василий Иванович керте латтача цхьоалагlча цеха коллектив а. Кхоалагlча квартале социалистически яхье доаккхача толамий итогаш йийча хьалхара моттиг а хьожаш, цунна елар управлене кераpара кара тоаь цlе байракх ахчан премия.

* * *

«Старогрознефть» НГДУ коллективо мехкдаьтта доаккхара цхьайтта бетта план 24 ноябре кхоачаш а яь, планагlа лаьрхlачул совгlа доаккхад 87,2 эзар тонн мехкдаьтта.

Товарни продукци мехкала яккхаре цхьайтта бетта план кхы а хьалха кхоачашъяьй мехкдаьттахоша. Цхьайтта бетта планагlа лаьрхlачул совгlа цар мехкала яьккхай 700 эзар сома мехка товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхьара задани 103 процент кхоачашъяьй.

«Старогрознефть» НГДУ районе инженерно-технологически службашта юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалха латташ я укх шера Демин Валентин Александрович керте латтача йиьлагlча РИТС а коллектив. Дукхьала цо ше цхьайтта бетта пламал совгlа доаккхад 56300 тонн «lаьржа дошув».

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

«РСФСР ТОРГОВЛЕ ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА НАЬКХА ТlА ЙОАЛЛАЮ ЗНАК ЧlОАГlЪЯРАХ ДОЛА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо содам бу:

1. «РСФСР торговле заслуженни болхло» яха сийлен цlи еначарна тергйолаш «РСФСР торговле заслуженни болхло» яха наькха тlа йоаллаю знак чlоагlъе.

2. «РСФСР торговле заслуженни болхло» яхача наькха тlа йоаллаеча знака описани (лохехьа кепаток) чlоагlъе.

3. 1966 шера 15 июне РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указагlа чlоагlъяьча «РСФСР торговле заслуженни болхло» яхача сийлен цlерах йолча Положене 4-гlа пункт (РСФСР Лакхехьарча Совета Ведомосташ, 1966 ш., № 25, ст. 519) укх тайпара дlалазъе:

«РСФСР торговле заслуженни болхло» яха сийлен цlи еначарна дlалу РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума грамотеи оттаьча тайпара йола «РСФСР торговле заслуженни болхло» яха наькха тlа йоаллаю знаки.

«РСФСР торговле заслуженни болхло» яха наькха тlа йоаллаю знак лелаю наькха аьтта оагlорахьа.

4. «РСФСР торговле заслуженни болхло» яха наькха тlа йоаллаю знак ер Указ арадаллалехьа «РСФСР торговле заслуженни болхло» яха сийлен цlи еначарна а дlалуга оттадолда.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1977 шу, 29 ноябрь.

«РСФСР ТОРГОВЛЕ ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХАЧА НАЬКХА ТlА ЙОАЛЛАЕЧА ЗНАКА

О П И С А Н И

«РСФСР торговле заслуженни болхло» яха наькха тlа йоаллаю знак хьаю цхьан табпара, къаьнача дотона тара дола металлаш йоале а дийй. Диаметр 28 мм йолча гона форма я цуъ, тlехьнахьара гобаьккха рант а долаш.

Знака тlехьнахье да: лакхехьарча даькъ тlа Марси Жlоаи, царна кlал — РСФСР торговле заслуженни болхло аьнна баь мугl бола йоазув, знака лохехьарча даькъ тlа — лавроаи тиъовро.

Знака тlехьнахьара оагlув оксидированни ль я. Рант, знака тlа мел дари, йоазуви хьетlадагlаш, металла бесага кхоачаш цlендаь да. Знака вож оагlув шаьра я.

Наькха тlа йоаллаю знак мlарилгеи гергача гlозарен гlоица цу металлах хьаьча нийса са болча, оагlош чутеlаь йолча колодках дlатоес. Колодка йоакххаьа харцаш долх. Колодка чухьнахьара дакъа харцашта юкъе муаровни бос бола лента делла я, аьрдехьа — сийрда-сийнадар, 55 мм шера а долаш, вокх даькъ тlа — цlе, 15 мм шера а долаш (РСФСР Пачхьалкхен байракх бесага хьежжа).

Колодка чухьнахьара оагlув наькха тlа йоаллаю знак барзкъах дlайолла булавка болаш я.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Мехкдаьтта доагlача дlакхаьчад

Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене гlишлой - монтажни управлене коллективо юбилейни шера 10 бетта программа 100,2 процент кхоачашъяьй. Коллективо 2508 эзар сом гlишлой-монтажни балхаш даьд. Цу балхашка дlабода мах дохбарех 46 эзар сом кходаьд. Укх юбилейни шера духхьал итт бетта мехкдаьтта доаллача моттигашка 90 эзар метр тайп-тайпара диаметри лоархlачи бола турбаш яхкай.

Октябра юбилей тlаькхоачаш Н. П. Кузнецова кулгалдеча бурувтохара бригадо Ястребинная № 107 яхача скважинага йоккха мехкдаьтта кlезк тохийтар. Бакъда цо ден-буc луш йола 240 тонн мехкдаьтта яхийта йоагl-йоагlача дlахийтаро мехкдаьтта чакхдоалча заводе мехкдаьтта паркои 6000 метр мехкдаьтта провод йилла езац яр. Из болх тlабиллар Петр Красиеве кулгалдеча № 1 йолча монтажни участкана. Шоашта тlадилла декхар цар толаме кхоачашдир йиллача хинна диъ ди хьалха а боалаш. Цу балха тlа шоай дениа нормаш 120—135 процент кхоачаш а еш, дика къахьийгар слесараша - монтажникаша Королев Эдуарда, Чевичалов Владимира, газоэлектросварщикаша Швшников Алексея, Трезна Владимира, иштта кхыбараша а.

А. ТИЩЕНКО.

ШИН ШЕРА ПЛАН ЯЬЙ

1977 шерен Октябра 60 шу дизара цlей сийнен тlаийца социалистически декхараш хинал дуккха хьалха кхоачашдаьд Грозненски шурий комбината коллективо. Цхьайтта бетта план 6 ноябре кхоачаш а яь, хьинар кхо ца деш къахьегача комбината болхлоша рапорт делар 26 ноябре пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъярих. 27 ноябре денз тlадоагlача шера чотех къахьегаш ба уж.

Комбинате яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай йоккхагlйола мастер М. Л. Хренова керте латтача наллеи тlоам боаккхача цеха коллективо. Наллеи тlоам боаккхача цlая коллективо иттлагlча пятилетка хьалхарча шин шера задани август бетта кхоачашйир.

Хlинца «Юбилейни шу толаме чакхдоаккхаргда» яхача дешагlа къахьегача тха коллективо лерхl юбилейни шера план декабрь бетта хьалхарча денаде кхоачашъе.

Б. АХМАДОВ,
Грозненски шурий комбината директор.

ГУЙРАН БАЛХАШ «ЮБИЛЕЙНЫЙ» СОВХОЗЕ

Ер шу шолхайна деза дар Грозненски района «Юбилейный» совхоза къахьегамхошта: Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара цlей деддарца цхьана шоай боахама 10 шу дизара юбилей а дездир цар. Цу дезача деношта боахама коллективи мишта накъьера хьахьекхар 7-ча ноябре октябрьски демонстраце цар дахьаш хиннача ная-катапеи транспаранташеи. Района колоннана керте отта бокъо яьккхар коллективо хьинаречв къахьегамца. Планал совгlа 1200 тонн баьцадаараш, 100 тонн хлат, 200 тонн шура, 40 тонн дулх, 97 тонн сом белхаб совхозо пачхьалкхенга.

Хlана совхоза болхлоша шоай низ тlаберзабаьб дикагlа юрта боахама шу чакхдаккхара. Гуранна юи культураш дlайийна, хьайбай боахама ажа кийчо яь баьннаб совхозе.

Тхо цига хиннача дийнахь зиба лаьрхlа тlеххьара 5 гектар лаьтта оахаш йоаллар ДТ-75 пхо трактор. Аха дезаш хинна 534 гектар лаьтта кlаlтlадаьккха баьннаб механизатораш. Уж балхаш деча къьстта дика къахьийгад Уалев Мовлде, Вишневецкий Ивана, Даудов Ризвана. Лаьтта аьха бовлалпа цар деча балхий дикалга хьожаш хиннав баьцадаараш леладеча бригада бригадир Романов Андрей Филиппович.

Раьза вар бригадир механизаторий балха агротехники бокъонаша дlа ма-дезза дикал йолаш даьа оахам баьцадаараш дlаде но лаьрхlача лаьтта. Кхьча тайпара хала йиш а яар цар болх. 27 шу да Вишневецкий Ивана механизатор волаш болх бу; дукха рационализаторски предложенеш а балха юкъейиллай цо. Хlаьта укх шера зиба лаьтта оахача балха овсарле лаккхьеш яхьаьнха предложенеи елар. Оахам ду агрегаташ каст-каста сецае езаш хул ялат чуийцачул тlехьагlа кхай тlа йисача баьцаша нохараш хьаз дукъаш. Уж тедаргйолаш нохарашта юкъе массеах урс оттаде, аьлар рационализатора Вишневецке. Цунах механизатораша пайда эзарах дикка лакхъелар балха овсарле.

Арсамаков Юнус керте латтача баьцадаараш леладерий коллектива кхаш доакъошта дийкъад дlаюш йола культураш аргl-аргlагlа дlаера, хьатlайоаланьй хина система. Цо торо лургья кхай структура лакхъе а баьцадаараш дикагlа хьувкьийте а.

Цул совгlа цу кхай тlа укх гуйрийна дулларгда 5000 тонн кхо. Шы кlира да из удобрени боахама кхашка еха болабенна. Кабуц дlае лаьрхlача кхай тlа хlана из дlакхухьаш 8 трактори кхоъ машини йоал. Цар дийнахьа 200—250 тонн кхо арадахь. Уж балхаш деча къьстта дика кайова комсомольца Музиев Узумхьажий. Дийнахьа 6—7 рейс е кховву из. Удобренеш тlайоттилгеи Iоайоахилгеи механизированни да.

70 гектара тlа верда сомий беш дlайийнай совхозо. Хlана сом кхеберий эттара саготагlа дола балхаш да къона гаьнаш йоахьъергйоацаши оакхараша юаргйоацаши дlакъовлар а гонахьеш ахкар а. Лаьрххlа кийчъяьча материалаца хьерчаю «Джанатан», «Семаринка» яхача фуx-болча башха-дикача lажий гаьнаш. Сомий бешамашлелаераштa цу гlулакха новкъостал ле аьнна арабаьнабар шоай балхаш чакхдаьха баьнна баьцадаараш леладераш — 60 саг.

Укх шера 100 тонн баьцадараш, 60 тонн кабуц пачхьалкхенна дlаенний совхоза ветеран Молочиева Жовзан керте латтача 3-ча бригада звенос. Цун хьинар белгалдаьд пачхьалкхен дуккхача совгlаташца. Хlанз ший звеноца сомий бешамаш лелаераштa новкъостал деш я из.

Совхозе йилла йоалаш латт хий декха централни система. Из хьаеш ба республика хин боахама управлене № 5 йолча дlа-хьа лелача колонна болхлой. 400 эзар сом ахча дlахийцад цу гlулакха совхозо. Хlаьта из йилла яьлча (кердача шера) боахама деррига кхаш хий декхаш хургда. Цунах, специалисташта хетачох, шера 250 эзар сом пайда баргба совхозо.

С. ШАДИЕВ.

СУРТА ТlА: СалоIача минуташка керда газет дешилга дикагlбарех цхьа сакъердам ба, механизатораштa из дешаш вовл бригадир А. Ф. Романюк; кхай тlа удобренеш дlакхухьаш ба механизатораш.

А. ПОНОМАРЕНКО сурташ.

ИРАЗ ТIАДАХЬА ЗАКОН

СССР КОНСТИТУЦИ IОМАЮ

МагIалбикъа № 3 йолча юкъерча школа педколлективо дешархошеи деррига халкъаца цхьана хьинаре дакъа лаьцар керда Конституци Iомадеча, из чIоагIа хьал а лаьцар, школе а арахьа а цун шерра пропаганда я йир. Тха школе ерригa дешера-кхетама процесс кердача Конституцеца ювзаенна я. Конституцеца дийза да истори, обществоведени, Советски паччахьалкхени бокъонийн лардаш, экономически географе, иштта, кхыдола предметаш хьехар, берригa школе чуи арахьеи бу болх.

Масала, Советски паччахьалкхена бокъонийн лардий урокашка Iомайар «Социалистически Даьхе лораяр», «Паччахьалкхен саги», «СССР къам-паччахьалкхен устройство», «Союзни республикашка паччахьалкхен Iаьдален довл дарен органаш хьаяра лардаш», яха кортош.

4—7 классий дешархоша «Советски мехка вахар хоза да» яхача темах сочиненеш язйир. Цар тIа цар дувцар шоай праздерча вахарах, хIаьта иштта капиталистически мехка дехача берий вахар къелах, мисалах хьалдиза хилар белгал а доахкр. Конкурсни сочинене дакъа лаьцар берригача дешархоша.

Эрсий меттеи литератураи хьехархоша А. Д. Синицинас, В. К. Романовас, Р. З. Козыревас цIенхаштта теркаи тIаухийт Iомаеш йола материалех пайда эцара, нравственни хьисапе йола проблемаш увттаяра. ДоттагIала, кхаьвршале, лог-цIенала темаш санна цар шерра юкъехувл мехах, республиках, районах, школах йола материалаш.

Исторе хьехархоша Т. Г. Паук, М. М. Пашхоева, Т. М. Демиденкос, М. Г. Ужаховас шоай ерригa опыт, знанеш, хьинар дIател керда Конституци Iомаяра, дешархой цун идеяши принципаши а йолаш хьалхкхебара.

10 «в» класса классни кулгалхочо чакхдаьккхар «Ши дуне — шин вахара хьисап» яха классни сахьат. Дешархоша Iомайир 68, 40, 45, 42 йола статьяш, вай мехка а кайн тала мехка а гражданий декхараши бокъонаши вIаший ийсъеш. ХIанзигIтохаш къамаьлаш дир.

«Со — Советски Союза гражданин!» яхаш хиннача комсомольски собрание къамаьлаш даьккха комсомолкаша Л. Любинас, И. Андриенкос, Э. Тимаева, М. Аушева, М. Айреповас дийцар кердача Конституце белггаларча статьех, В. Маяковске стихаш йийшар.

Даьштеи ноаношти йийшар «Вай мехка гражданин хьалкхеваче школаи, дезалеи, общественностеи лоархIам» яха лекци. Дувцаш хиннар дар советски сага бокъонехи паргIатонеи дIа, йиза йоакхо еш шийн къонгаши мехкарийи хьалхкхебеча вай Даьхенах доккхал деш къона тIехье хьалкхеяраx.

ХIара хьехархочун декхар да советски сага бокъоний керттера гаранти иза болаши тоаенена вай Даьхе хилараx латтилга хIара даьгеи наьнигеи дIакхачийтар. Цудухьа хIара советски гражданин общества хьалхашкара шийн бехктокхам кхета а беш паччахьалкхен, халкъа хьалхашкара шийн декхар дизаде кхоачамдеш хила веза.

СССР Конституци Iомаяра болх урокашка а арахьа а дIахохьаш ба, Чакхйоах пионерски сбораш, комсомольски собранеш, Iилма-теоретически конференцеш, тематически сийренаш, тIечеп, къахьегамех, революцен ветеранашцара вIашагIкхетараш. Иштта, хьехархоша керда Конституци Iомадира а цуна пропаганда яра а классе боацача балха кхыча формех а пайда эц.

СССР Конституцин Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетаяь хиннача юбилейни заседание новкъоста Л. И. Брежнева яь хинна доклада педколлективо кIоаргга Iомаяра иза хьалаш вIаштIехьлаьккхад школе. Цу гIулакхо тха хьехархошти новкъостал дергда дешархоштен даьштеи-ноанош тайн юкъе исторически документашта пропаганда е а школа берригa дешара-кхетама болх айбе а.

В. ДОРОХИНА,
МагIалбикерча № 3 йолча юкъерча школа директор.

«Агитатора блокнот»

Кепа теха арадаьннад КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганди агитацеи отдела аргIанара № 23 йола «Агитатора блокнот». Цу тIа дIадоладаьд «Коталои ленински къайгIа» яхача цикла материалашта кепа тохилга. Блокнота тIа а «Сийлахь - боккха Октябри адамлен прогресси» яха новкъоста Л. И. Брежнева доклад Iомаяра плани методически хьехамаши. Цу документа хьакъехьа йолча лекцей, беседай, политинформацей тематика лу.

Номер тIа кепа техай СССР Конституци, новкъоста Л. И. Брежнева СССР Лакхехьарча Совета аргIан йовшча воархIагIча сессе яьча доклада, дош хаддаш даьча къамаьла хьакъехьарча плакаташтеи методически хьехамаштеи.

Редакционни статья «Юбилейни шу толаме чакхдаккха!» яьнна керте яздь я.

«Керда традицеш — вахаре!» яхача рубрика кIал я Госуниверситета аспиранта В. Науменкос «Социалистически традицеши къахьегамхой интернациональни кхетам луш хьалкхебари» яха статья.

«Книжкей тархе» яхача рубрика кIал ба Нохч-ГIалгIай книжни издательства арахийнача кердача статистически сборниках бола хоам.

Дикача къахьегама толамашца

Шийн балха тIа дика къахьегамо толамаш дахарах цIи хезаяь коммуниста Александар Михайлович Махнычева кулгалду меххаьттен газа йоаккхача «Сунжанефть» управление скважинашта лаьттаи кIалхара ремонт еш йола бригада. Александар Михайлович цу управлени къахьегаш вола 19 шу да. Дукхача шерашка къахьегарах Даьхено из дукхаза а тайп-тайпарча совгIаташца белгалваьлав. Цу бригадана цо кулгалду дукха ха яц. Цу бригадо укъа санна дукхаза а НГДУ бригадашна легаьнга яхье хьалхара моттигаш ялай цIи хезача мастера В. П. Вилкова кулгалдеча хана а. Управление эггара хьалха цу бригадана елар коммунистически къахьегама бригада яха цIи.

Ремонтникаш дика кхеташ бе скважина болх бе кийча хилийтар шоаш бечa балхах тийша долга. Цу бригаде дика къахьегаш ба 5 миллиона тонн меххаьтта даккхара тIехьарча вахта доакъашхой: нийсалгIча пятилетка ударника вола Владимир Ильич Зарудневи, дикагIвола бурувдеттар, «Знак Почета» ордена кавалер Василий Андреевич Москвенков, иштта кхы дукхахбараш а. Балха тIа дика хьоахамаш дахара бокха лоархIам болаш да цар бригадера болхлой дIаюха бувлаш цахилар. Бригада техникаца цехерча кхача коллективо хIамма а дикагIа Iалашъяьи. Цхьабакъда цо хIора бетта дикагIа доле балха хьоахамаш доах.

Цар довзаш толамий къайленаш фуй-те?

— Къайленаш вIалла я а яц, — воах Александар Михайлович. — Тха бригаде къахьегам нийса вIаштIехьбаьккха ба. ХIаьта кIезига лоархIам болаш дац бригада членаш йоккха производственни опыт йолаш хилар а.

ХIара скважинана ремонт яра план тха ерригача коллективо йийце чIоагIъю. Ремонта скважина кийчъеча чанг эттара лъалаь мастер шин хьож дуига. Бригаде шийн ханнахьа хувш инструменташ, болх бе беза моттиг дика кийчъю. Тоаьнъяьна скважина эксплуатаце дIалуча хана, цо болх миштта бу а хьеже, ганахьара моттиг дика цIеи а нь мара дIалац.

Управление хьалхарчарна иттлагIча пятилетка шин шера плани юбилейни шера плачаши хана хьалха кхоачашьярах рапорт делар бригадо. «Грознефть» объединене скважиношта капитальни ремонт еча бригадашта юкъе цу бригадо шолгIа моттиг яьккхаь. ХIаьта цунна объединене карара кара тела вымпел а елар, 200 сом ахчаи преми а елар.

Г. ГОПОТЧЕНКО.

СУРТАШ ТIА: 1. В. И. Заруднео къаьа болхо Тимурзиев Бахьаудии скважина тIа болх бе Iомаеш ва. 2. Бурувой мастер А. М. Махнычев. 3. ДикагIвола бурувдеттар В. А. Москвенко.

Автора суртаж.

ЛАЬРХIАР КХОАЧАШДАЬД

Республикe хьалхалаттарах ца а Грозненски экспериментально-механически завод. Сийлахь-боккхача Октябра сийна лаьттача социалистически яхье доккхий толамаш даьхар цун коллективо — шо тIанйна декхар хана хьалха кхоачашдир. Иза кхь йолча хана шоай торонашка а хьежа, коммунист Забобурин Алексей керте латтача бригада заготовителаша дIайолайир шин шера план 7 ноябрь тIаккхачалц чакхъяккхар йола инициатива. Из хьалалаьцар Грозненски горсовета халкъа депутата Козенков Петр Александровичa кулгалдеча сборщикий бригадас, цунна тIехьа коммунист Гольдман Вадим Вячеславович бригадир волча электросварщикашa, иштта ерригача завода болхлоша а.

Ше дена дош 4 ноябре кхоачашдир цу предприятие коллективо — пятилетка шин шера план чакхъяьккхар. ХIаьта Гольдманеи, Козенковеи бригадаша шоаш тIалийна декхараш кхоачашдир 1 октябрь тIаккхоачаш.

Октябра хьалхарча кхе иттал доккхий толамаш даьхарах Грозненски экспериментально-механически завода коллективана парте обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Ше байрах елар.

Иштта йоаленна яхь заводе вIаха хьош я хIинз а.

— Берригa советски нах а санна, — аьлар завода керттера механика Колесников Анатолий Михайловича, — тхо а дахар даха ма-доагIара Сийлахь-боккхача Октябра кхоачакъа шу дизара накъа. Бакъда цу дезача дена кийчо еш оаха диадалийтадар Iа тIадоагIаргхилар а. Хьалхе а оттайир завода помещенешта, оборудованена, хийн йоаххала Iын йоагIача турбашта, кхычарна ремонт яра план, оттайир царех хIараненa ремонт яь яккхара ха. Из план кхоачаяьеш МагIертта къахьийгар оаха.

ХIинз тха цехашка йIайха я, кхоалге баржьа тIа а дийха, болх булуш, мух чухьеккхаш цхьанахьа а скизоинашь хилах — массанахьа а дех-деххача кизгаш тохад кораштa, нагIараш дика йIоахъяьй.

Помещенешка фо цIена лоаттадеш дика болх бу вентиляционни установкаши. Телх-телхачара тоаденн ухх деношка къайладьккар помещеней тховнаш а.

Iана болх бера дика хьалаш кийчдаь дIадоладенна тхо. Укх шера юхейиса хана кхы а толамаш дахара, пятилетка кхоалагIа шу дика дIадоладара паргIата, дикача хьале къахьега йиш йолаш да тхо.

Оаха массеса а баркал оалаш ремонт еча къахьийтар Владимир Анатольевич Васильева бригадас, электросварщика Ходоев Евгене, слесара Федоров Юре, кхычар.

Ю. ЮСУПОВ.

БЕРИЙИ НОАНОЙИ ЙОАКХО Е ЕЗА

Назрановски районе бахача беррагача нахах яхаш гаргга бараш бераш да. Цудухьа моттигерча партийно-советски органий балха юкъе деша даха ха йоацчеи дешаш болчеи бераштa лаьрхIа учреждениеш хьалъяра тIадерзадаьча гIулакхаша йоккха моттиг дIалоацаш хилар кхетаде хала дац.

Уж тайпа учреждениеш хьалъелга къаьстта хьинаре дIахьош да укх тIехьарча шин-кхаь шера. Уж хьалъю республика Министрий Советерча УКС-а санна тайп-тайпарча ведомствай а заказагIа. Иштта 320 дешархочоа лаьрхIа ТIой-Юртгара школа юрта бозхамo министерства заказагIа хьалъяьй. Цу тайпара школаш укх массеха шера хьайийллай Пхьилекъонгий-Юрта, Яндаре, Iаьвлий-Юрта, Долакха-Юрта. Цо торо елар шин сменал дукхагIа хургбоацаш школай болх вIаштIехьбаккха. ХIаьта хIанз хьалъяь йовлаш лаьтт 1176 дешархочоа лаьрхIа г. Назранерен хIараяр 50 дешархочоа лаьрхIа Хьулин ОалгIиен яхача лоаман юртанкарен школаш.

Районе йоакхо ю деша даха йоацча берий а. ХьалхагIа «Электроинструмент» яхача заводо г. Назране хьалъяь цхьа берий комбинат мара яцар тхо долча. ХIаьта укх тIехьарча шин шера трикотажни фабрико хьалъяьй 140 бера лаьрхIа цхьаькха цхьа комбинат. Иштта укхиза хьалъеш лаьтт 240 бер чуэпаргдолa кхы а ши комбинат. [illegible]

участковни больницера берий отделенеш, 6 лорий участок, 11 фельдшерско-акушерски пункт, кхалнаьха консультаци, кхыйола учреждениеш.

Цхьабакъда белгал да даьккхача йолаш, нагахьа санна городе берий лораш кхоачам хилалд бале, юрташка уж тоъаш боацилга. Кхоачамбоацараш да школашка деша латIача бераштa медицински гIулакх дара балха юкъе а. Городерча школашка болаш ба профилактически прививкаш ю медсестраш. ХIаьта юрташкарча 28 школе уж бац. Царна медицински гIулакх деча лорий участкий, фельдшерско-акушерски пунктий болхлой цкъаза иих дIахьачаш школашка ма-боагIа болх бе.

Къаьстта эсала да Экажкъонгий-Юрт, Пхьилекъонгий-Юрт, Долакха-Юрт, Дошлакъий-Юрт, Аьлтий-Юрт санна нах бахача йоккхача моттигашка бераштеи ноаноштеи деш дола медицински гIулакх. Вай цIераш яьхача цу юрташкарча цхьадолча бераштa хаянахьа ма е доагIаш йола профилактически прививкаш. Кхьметтел уж шоаш яь йоаццаше а яхча санна медицински болхлоша дIаяздеш моттигаш а гушйийнай. ХIаьта дувца дезай берий уналхIенцнна гуччахьара зе деш йола уж моттигаш да йиш ца хилараx. Цудухьа болх эсали вIаштIехьбаккхарахи принискаш ярахи районни больница кулгалхоша балхара дIабаь[illegible]

Бераштеи ноаноштеи медицински гIулакх дара балха юкъе нийслуча кхоачамбоацарий бехк тховшта гIера баккха гIертац со, дале а белгалдаккха доагIа уж дIадахара республика уналхIено лорaяра министерствос тхона кIезига гIо делга.

Масала, районе йолаш яц стоматологически поликлиника. Райисполкомо из хьаеллар дийхадар уналхIено лораяра министерствагара. Тхона хетачох, цу поликлиникана дIатIабилла мегаргбар районерча бераштa стоматологически гIулакх дара болх, цул совгIа, из хьайийллача торо хила мегар. СССР уналхIено лораяра министра приказо дIа ма-деххара, школашка цергий лораш бола кабинеташ хьаелла а. Цхьабакъда республика уналхIено лораяра министерствос ах яьлар.

Иштта кIезига я тха районе йолаш йола бераш ду цхьа отделени. ХIанз районни больницe хьалъеш лаьтт 60 меттиг хургйола бераш ду керда отделени. Из яь яьнча товлургда из гIулакх а. ХIаьта хIанзарчоа къаьнарча отделене дийнахьи а буса а акушераша-гинекологаша дежурство чакхъяхаро кIезиг-дукха тоаде новкъоста медицински новкъостал делга. ХIаьта а дика хетар республика уналхIено лораяра министерствас тхо долча дукхагIа акушераш балха хьежаборе, хIана аьлча уж тоъаш бац районе.

Берийн ноанойн йоакхо яр [illegible]

М. КОТИЕВ,
Назрановски райисполкома председателa заместитель.

ФЕРМАНА ДОАЛ ЭШ

Тешаме йоаццаш лаьтт укх шарара гуйре. Цунтаьера фу хургда ха йиш яц цхьаьккха дийча а. Цкъаннахьа шоай тахана йоаццаш, баьцарча гIана кIай чоалнаш IотIьмоессийр сигалено. ЦIи яьча санна сихбенна, доахан чудоахкача отарий хийрадаьннача ленашта лотораш техха, кораштa кизгаш детта болабелар къайбаш леладераш. Iа деннад!

Из хIаьта а, кхоачаш Iа дацар — Iа доагIаргдолгах бола ховм бар. Сихле, ха ма йоае, шелала дукьала отта кийчле, ххилга дар из.

ХIанз юха а йIовхал еттай. Бокъонца йола къулбехьара гуйре. ХIаьта а, хьанна хов кхоана хоттам миштта хургба? Синоптикаш гIалат боалаш а ийсу моттигаш.

Укх дIайхача деноша йоаьй цхьаболча колхозий кулгалхой, фермай заведующей фел а. Иштта хета хургда «Заветы Ильича» яхача колхоза шурийтовари ферма заведующи йолча Евлоева Марема а — хIанз санна дIайха, малха бола деноw даьи латтаргда яьна. Ферма корпусашка диг бе доалдаш меттеш, шода, бел бе йоалхиш а саг вацар. Кхьметтел гIишлойхоша дукха ха йоацаш эксплуатаце дIаеннача корпуса чу а кхо Iайнад. Чуйхача кхергIоша, тохпаро, пухаша хьалйахьа ленточни транспортер, нагахьа санна электромоторо киоска дIатоIайнча, кхы хIеманна пайдан йоацача йолаш йоларгйолаш яр. Корпуса хьатIоазаза цхьа тоин доакъар а дар, цхьабакъда коанаIараш-м хIанзле а цхьанне гIоальяьхаяр. Е Iатта а, е гечра а яз дулургдолаш дацар, хIана аьлча чIоагIача аьшка гIовреx Iоазха яр коанаIараш. Уж кагьяр колхоза тракторист ва.

Совкха Iай доахан чудахкача вокх корпусе тоаe езаш Iалаьмате дукха хIамаш а. Из дехь да, хувлаша дарrдолаш дап, хьаьн тоаде деза, рамайн наIарийн чайхса доагIа моттигаш дIайикъа еза. ХIаьта а деш хIама дац, кхьметтел совкха Iай деш арадаьннача латт ихо.

Ара хIана даьккхаш яз? ХIанз доиркаштa ферме де хийра хIана ииhад. ДIауйлаеле оаш оашош — дукха къахьега деший 10 доирка 180 Iаттагара леннен бийсаянен 100—110 килограмм мара шура яьхха езаш ца хилча. Из а цкъа ца а йоаккхаш, шозза ноаккхаш хилча: 50 килограмм Iуйрийнеи изал сайрийнеи. «Путь к коммунизму» яхача колхозерча доиркас Астамирова Минати-м, бакъдар аьлча, дукхагIа йоаккха хургья.

ТIаккха доиркаша ха залла йоаечул дикагIа вацар шоаш болх беча отаршкера хо мукъагIа царга IоъарчданиххаIтча? Доахан даххача отделенестара дIабола а балийта.

Нагахьа санна газет дешараш са дувца безам болчоа тийшабиар яьна, аз тамаш ергьяц, хIана аьлча юхьанца бIаргадайначох тешаш со се а вацар. Доахан даххача отделене, дахкийта дIаоттадаьча доахангара ши гIо мара гаьна боацаш латташ бIаргабайра, сона кхона гуш, хIаьта доахание кIал массехк сантиметр сомача яхона тIоа боаллар.

Эгтара тIехьара отар дар Iаьсий чудоахкадер. Сона дайнад кхы а тишагIа, кхы а къаьнагIа кийш колхозашка — кIал бIоагIий гIортадаь латташ тховнаш а долаш. ХIаьта а царга бIарг лохкаш даьй болга гуш хулар: коанаIарах Iург даьнкача нерда тилла лотор, пен сеттабале — кIал гIортабаь бIоагIа, кизга бIаьа бедабале — тIатеха фанера. Гуш хул, наха шоай беррига яз тIебахийта хьакъегаш хала а атта а садетташ, керда гIирсаш шоашта хьалдалаца яхаш сабар деш хьувзалга.

«Заветы Ильича» яхача колхоза Iаьсий чудохкадеча отарах иштта ала йиш йолаш дац. Балха геттара дика мегаргйолаш йола здани, лоамашкара къаьнара гIалаш а йийъяь, теса йита я. Корашка кизгаш ца хилараш совгIа, кхьметтел рамаш а яц. НIараш йоаьлаь, уж чулакхта ленаш летдаьа. Из здания тоарра ле дезаш дукха хIамаш да. ХIаьта а, гучох, из тоае лаьрхIа саг ва аьлча хеталац хIана укх сахьата. ХIане? Боккха болх ба уж — Iаьсий!

Бакъдар аьлча дар уйла [illegible] дукха а дац уж ферме, уж Iаьсий. ХIара бIаь Iатта лаьрхIача Iоцараш 40 Iиса мара дац. Нагахьа санна кхе дайнараш урсаш хьекдаш доалабраши юкъера хIадахкача, геттара кIезига хургдаь Iаьсий ферме, бIарга са санна лораде дезар уж хIарадар.

Ара йIайха я. Миха дукьала яйга плаш хилча, геттара кхоачам ба. Теша мегаргволаш яц гуйре. Кхьметтел асфальт а телаш хьалдухьлаш лаьтта сийначa баьца зIаргаш бIаргадайча, хеталу, белггалa, шийла догIаш, лов, гIор хургьяц аьнна. Уж хилаза IергIьяц. ТIоеспара бийса дIаяьлох, кхоана дя хургдолаш санна баккъда яр.

А. ЗИМАРИН.

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

Мишта кхоачашду харжархой наказаш?

Хьинаре къахьегарца, общественни балха юкъе шерра дакъа лацарца шоайх тешам боллийтаб халкъа депутаташа. Царна юкъе ба коммунисташ, парте боацараш, халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка къахьегаш бола маIа нахи кхалнахи.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарцеи СССР Лакхехьарча Совета ворхIагIча сессе СССР керда Конституци тIаэцарцеи дувзадеина чIоагIа айденнад Надтеречни района «Братский» совхоза къахьегамхой политически къахьегамеи хьинар.

Вай вахара Керттерча Законо тIа белгалдаьккхад паччахьалкхен Iаьдал СССР политически лард йолча халкъа депутатий Советашка гIолла чакхдоах халкъо, аьнна.

Шоашта харжархоша тIадехка деххараш кхоачашдара йоакхо еш болча юрта Совета депутаташа исполкома балха лоаттабу тIахьожам чIоагIбаьб, тоабе гIерт массазарча комиссей, депутатски группай постийн болх. ХIаьта шийн оагIонгахьара исполкомо а хьадех царгара юрт эргаьккха товаркара, бахача наьха хьашташ кхоачашдарчара, шоай белхах лаьца отчеташ теларчара бехктокхам айбелга. ХIаьта керттера терко исполкомо тIаухийт боахаме декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбахара, царна доагIаш дола балха, салаIара, бытовой хьалаш хьадара. Цу дакъе шоашкара дика инициативаш гойташ ба юрто белгалбаьхараш а.

Ткъеста наказ делар юртахоша укх тIеххьарча харжамашка шоай депутаташта. Уж кхоачашдара чIоагIа йолхо еш а исполком а депутаташ а. Царна хов из гIулакх вIаштIехьдаккхарга хьежжа мара Совета ленал айде харжархой шоайх бахна тешам из боебе аттув баргбоацилга.

Харжархой наказаш кхоачашдара хьалхе а мероприятей план оттайир укхаза.

Иштта, укхал хьалха лиинача харжамашка хержача депутаташта деррига тIадиллар нах наказа кхоачашдаьр лиъя мара ма хиннача метте хIанз хержача депутаташа хIанзле ялх кхоачашдаь даьккхал. Ма-дарра аьлча, хьалдаьд кIардар шин квартирах латта дить цIа, культура ЦIенна капитальни ремонт яьй, цун чухьара а тIера а сибат эргадаьккхал, кхы тIа а цIеноош хьатIадаьл. 2,5 километр йIаьха водопровод йиллай, цIедоша газ чуйллагIа толаме дIахо хьош да.

Халкъа депутаташа дехарца кийн лаан эггара хьалха производстве хьалхалаттарий, хьехархой, медицински болхлой цIеношта хьатIайоалай.

Депутаташ, ахиво оарцагIьяккхар бахьан долаш бахача нахагара юртбоахама продукташ хьанйяра план а дикка тIехкхоачашъе карагIдаьннад юрта Совета исполкома.

Халкъа депутаташ декхарийла ба партей правительстван директиваш, лаьрхIаме документаш наха дIадовзийта. Уж кхоачашдара мая оарцагIбаха. Тахан цар шоай хьинар тIаухийт СССР кердача Конституце тIа чIоагIъяь бокъонаши декхараши хIараввар доазаш хиина ца Iеш тIагIертта уж кхоачашдеш а хилейтара.

Культурни болх бара йолча комиссе довхъашкой каст-каста кхай тIарча станашка, комсий бешашка, хьайбай фермашка ух. ЦIен гаьна къахьегараштa салоIам хургбола гIулакх де гIерт уж.

Бакъда, шоаш уж деррига гIулакхаш кхоачамдеча хана керттера лерl цар боахама, социально-бытовии культурни дешаш толамца чакхдоахилга Iалашдар. Цудухьа халкъа депутаташа хаддаза къовсам лоаттабу производства эффективность даккхьара, кийчъеш паччахьалкхенга йолаш йола юртбоахама продукци алсамъяккхара.

Дерригача хаиньо лоаттаеча яхьа юкъе а ихо укх карарча шере белгала хьокхамаш даьхад Братски юрта Совета исполкомо, цун активо. Депутаташ. ХIаьта халкъа тешамбенарех дукхагIбараш шоаш а ба производстве къахьегаш кхычарна дика хьокхам телаш. Цу дерригено йиш хилийтар болхаша плат доккхара план 109 процент кхоачашъяйта.

Царех ва хьажаIаш лелача звено звеньевой Бамбатиев Суьпьян Буланович. ХIара шера дика лъувкъам гуш цо шийн кхай тIара. Укх шера план 26 йолча хIара гектара тIара 30 центнер фуальяьла чьажкIаш [illegible] даьна декхар тIаийпазар цо кулгалдеча звено коллективо. ХIаьта шоаш дена дош толамца кхоачаш а дир.

Иштта, шоай балха а депутатски а декхарех дика кайоалаш ва комсий бригада кулгалхо Магиева Александр, комсаш делвер Исламулова Любовь, къахьегама Сийлен кхоалагIча степена орден лелаю цхьоалагIча мехотряда начальник Гинавоь Кана, тракторист райсовета депутат Якубова Роза, кхыбараш.

ТолашагIболча халкъа депутаташа шоай балха тIа доахача хьокхамашa хьагойт юртбоахама производства боарам кхы а лаккхагIча боарам тIа баккхара мел резерваш шортта йолаш йолга.

М. ХУМАДОВ.

Наьха уналхцIено лораяра

IОАЖАЛ ЭШАЕШ

Азербайджана столице Баку хьийиллай керда реанимационни центр. АПН корреспондента хаттарашта жоп лу цун начальника Дубрович Григоре.

— ХIанз йолаш йолчарех санна белгалйоли муй центр?

— Хетаргахьа, цун керттера белгало сених латт аьча. Из латт кхыча реанимационни центрашцарчул дукхагIа медицина торонаш кибернетикана, физикана, математикана, биохимена карагIдьннарашца вIашагIтеха хиларах. Уналхой палаташта уллув а йийца ЭВМ йола Iилма-технически служба, цо уналхочунгарча хьалах сехьат, пхи сахьат ди-бийса, пхи ди-бийса хьалха хоам бу. Вычеслительни техникe дикъа доля лазарa корта лоттача, лорашна цхьана дарба дара нийсагIа болла нивь лех. Цу дерриге торо лу уналхой Iоажала кIалхарбаха, кхьметтел вIалла даха дог доацараш а.

Сага вахара тIехьа лоаттабу къовсам дIаболалу «скорой помощи» реанимационни машинашки, уж кийчъяь я тха центр санна.

Цу тайпара дарбан заведени вIашагIйолар дагадехараш ленинградски Iилмахой ба. ХIаьта азербайджански медикаш ба Ленинградера тьаевнча приборий, оборудоване опытни образцашта тохкамаш даьраш, царех дикагIьярчан хьалержараш. Иштта хьахилар тешаме медико-технологически схема — реанимационни центра балха лара. Вай мехка хьаьнча техникаца цхьана укхаза оттаяй ГДР-ера, Венгрера, ФРГ-ера, Голландера ена оборудовани.

— Хоаш да, дeча медицински гIулакхий «технически базе» лаккхагIа мел хул дарба дара паччахьалкхено дукхагIа ахча дIаухийтилга. Цу хьакъехьа фу ала лов хьона?

— Медицински центраш кердагIча оборудованена Iалаштьяро, кхетадеш ма-хиллара, дезагIа хулийт дарба дела — из юкъара Iеш лени я. Масала, тха центре цхьан дийнахьа дарба дерга юкъера лаьрхIача 55 сом дIаоьда. Цхьабакъда, из Iаттъкъаш тхона а оаза дарба детарна а стационарнии амбулаторнии дарба мах боацаш ду. Гриппана дукьала йолча таблеткашара деза чоьлланеча операцега кхачацалца, тха балха мах телар юкъе а долаш паччахьалкхено шийна дIагIайийнад лазар кхийтар бокъонца лойраза ва наьазда медикаменташа а медицински гIулакх дарна а Iалашлу, нагахьа санна эшаш хилча — маллаши а.

— Азербайджане цу тайпара реанимационни центр хьаеллар уналхцIено лораеланa республике лаккхача боарам тIа латт яхалга дий?

— Шеко йоацаш да. Баку хьалкхийшача сона а хала да 50 шу хьалха Азербайджане цхьаьккха тайпа медицински Iилма, уналхцIено лораяра система ца хиларах теша, 5,8 миллион саг бахача республикe хIанз болх беш ва 65 эзар лорa юкъера дешар дийна медицински болхлой. Азербайджане цхьа цаI район, поселок, колхоз е совхоз яц поликлиника, амбулатори, больница, медицински пункт йоацаш. Гаьна а ухкача лоаман районашка, эшаш хилча, лораш дIаккхувла санитарни авиаце. СССР-е шерра довзаш да хирурге, гематологе, терапе дахкъе яь азербайджански лорий тохкамаш, хIаьта Азербайджана урологически школа дунен тIа цIи хеза я.

Валерий ГРИГОРЬЕВ,
АПН корреспондент.
Баку.

Карабулакски химически [illegible] шерра социалистически ях Азербайджана пятилетка шолагIча юбилейни шера плани тIалийна социалистически декхараши хана хьалха кхоачашдара. Цу яхье хьалхадаттачар цIераш йоахача хана эттара хьалха цIи йоаккх аппаратчица коммуниста Меденцева Валентина Дмитриевнай. Шийн декхараш тIехдика кхоачашдеш, технологически режим даим нийса лелаеш хиларца вIаштIехьлоаа цун доаха къахьегама толамаш дезга-за дента дикагIа хилийта. Иштта хиларах цунна еннай Ленински юбилейни медаль, кхыдола совгIаташ.

СУРТА ТIА: технологически режим миштта хьожаш я аппаратчица В. Меденцева.

М. ПЛИЕВА сурт.

Социалистически мехкашкара хоамаш

СОВЕТСКИ ЗАКАЗЧИКА ЛАЬРХIА

Дукха ха йоаццаш «ЧКД-Татра Смихов» яхача чехословаки заводо Советски Союзе хьакхачийтай ворхI эзарлагIа йола трамвайни вагон. Цо пассажираш дIа-юхе кхувларгба Харькове.

СЭВ-а лаьрхIа из тайпа транспорт хьайра специализаци еш я предприяти. Социалистически мехкашца йIаьххача хапара соглашенеш уттадаро торо хилийтай уж тайпа вагонаш серийно арадеца, дунен дикагIа стандартий бовраьга уж кхочаче. Заводя марких йола трамвайш тахан лел Советски Союза, ГДР, Румыне, Югославе гороллий улицошка гIолла.

Ший керттерча заказчикаца СССР-ица «ЧКД-Татра Смихов» заводо айхха бувзам лоаттабу 20 шу да. «ЧКД-Татра Смихов» специалистаща советски коллегашца цхьана проекташ я уттаю, тохка а тохх поездий керда тайпаш. Масала, Львове, дукха ха йоаццаш технически тохкам бир цхьана хьаьнча КТ-4 тайпарча трамвайна.

(АПН).

* * *

ВЕЖАРАШХА ДОЛА НОВКЪОСТАЛ

Iилмаи-технически прогресс сихъяр, Iилмаи техникаиея карагIдаьннефаш производстве сихагIен эффективнегIен юкъедоаладар—Болгаре Халкъа Республика экономически политика керттера деххар. Из хоачашзу вежарашха долча социалистически мехкашца, эхара хьалха Советски Союзаца айхха бувзам я лоаттабеш.

Духхьашха цхьена оттаьй Iилман-тохкама балхи план, ву хьацейоагIа 320 проблема а тема е. Къоастаьй шиина а мехка хьашт дола йиъ проблема. Уж юкъаенна я пластмассех йоача изделей керда технологеш кийчъярца, гIахьожама пневматически средствай комплекс хьаярпа, технологически процессашта регулировани ярца, хIаьта иштта хиш дехкара балха механизацин автоматизацин ярца, гидроресурсехи лаьттан ресурсехи кхетампа пайда эцарца, нетканн текстиль хьаелга эргадеккарпа.

Иве СЕРГЕЕВ.
(Софиа-пресс—АПН).

* * *

ХАНАЛ ХЬАЛХА ЯЬЙ ПЛАН

Дукха ха йоаццаш Вьетнама химикашта рапорт делар юрта боахама эша удобренеш хьаяра плаи ханал хьалха кхоачашъярах. Укх шера итт бетта мехка промышленносто арахийцай 347,3 эзар тонн фосфатни удобренешк 15,6 эзар тонн инсектицидаши. Хьалхалаттарашна я «Хабек» яха азотни удобренеш арахеца завод. 1977 шера шиъ бетта деиз цо еиий 20 эзар тонн совгIа продукци.

(АПН).

* * *

«ЕДКА» ШИЙ ДОАЗОНАШ ШЕРДУ

Югославе дика йовзаш я «Едка» яхача специализировании боахама продукци. Из—искусственни Iамашка кхеболь дийна чкъаьра. Массехк шу хьалха хIаьшагIбеллача боахамта дIадахар хIанзе а хьаэа юхаметтаэттад.

Дукха ча йовццаш «Едка» ший доазонаш шердир: эзар гектар совгIа майда дIалоацача кердача Iам чу хьандарташ хийцад. Цо торо хулийтаргья шера чубахьа «хьувкъам» 1,2 эзар тонн чкъаьрахь бебабе.

Шу чакхдалалехьа боахамо хьаэцаргья 500 эзар тонн чкъаьра чухоша холодильни установка. ЛерхIаш да из чакхбоаха завод хьалье.

(АПН).

* * *

ЭЗАРАШ КИЛОМЕТРАШ НАЬКЪАШ

Машиннаькъий сеть дегIайоалаяра укх пятилетке 650 миллион песо хьоажаде лерхI Кубе. ХIанз мехка территоре тIа 5100 километр дIоахалла да уж.

ГIайре малхбоалехьара малхбузенца хотташи Сантьяго-де-Куба Гаваннаца юзаши хургбола республика керттера машиннаькъ шербабен модернизаци ярея балхаш дIахо чакхдоахаш да. Уж балхаш хьы я массехк шера чакхдоахаргда — соахка эксплуатацие дIоиннай 120 километр.

Советски Союзе, Каладе, Аргентине яйшай цу тIа гIолла леларгйола керда составаш.

(АПН).

* * *

ХЬУВКЪАМ БЕРКАТЕГIА ХУРГБА

Хиш дехкара гIулакхь чIоатIа йоахто я Румыне. Дунаера хьайолалуча «Келецуи-Келераши» яхача дукха километраш дIоахал долча кердача хин артере торо хулийтаргья 84 эзар гектар дола лаьтташ хих Iобадс.

Дика лел Джурджу-Резмирешти яхача участкера балхаш. Укхача чоалханеча инженерно-геологически хьалашка хьальеш я ирригационни система.

* * *

Шерра найда эз СРР электростанцей водохранилищах. Иштта, масала, Румыней Советски Союзой цхьана хьаьльна. Прут яхача хи тIара «Стынка-Костешти» оалача гидроэнергетически комплексо хIара мехка торониш хьаела 70 эзар гектарна тIа хий дилла. Цу лаьтташкара чубахьа хьувкъам шоаза алкинбале безаш бе.

(АПН).

«КЭ» МАРКА ЙОЛА ЭКСКАВАТОРАШ

ХIара дешна «ЦIе экскаватор» яхача киевски заводера араюл итташ лаьтта охкаш йола машинаш. Уж лелаю цIенош хьалдеча, наькъаш деххача, хIаьта иштта юрта боахамe а.

Масала, «ЭО 2621 А» яха модель массанахьа лелаю доккха доаца лаьттанцара балхаш мел деча. Из экскаватор лелас йиш я сангарашка лаьтта чуьохкача, планировочни балхаш деча. Машина тIа лаьтта грейфери хIама тIайотташ йола механизми «IоагIа кагъайол» гIишлошъяна, хIаьта шоде—юртбоахама балхашка.

Кхы а иза болашагIа я «Э-5015 А» яха гусеничи экскаватор. «ЭО-4321» яхача гидравлически лаьтта оахкача машини цхьа дьолльнии 0,65 кубометр лаьтта хьалъэц, 5,5 метр кIоарга лаьтта оахк, цуй двигатель 80 говра низ болеш я. Экскаватора кабина йIайха а тохен вибраций хол цо луш къайле я. Тайп-тайпарча климатически о хоттамa а хьелашка атта болх бе. ЙоахалИ пелали пийсъе йиъ йолаш механизмаш латтош я.

Киевски заводи маркагIа йола экскаватораш дика доархI йий мехка лаьрхIа цо Iеш дозол арахьа я. Уж хIанз экспортагIа дIаухийт шовзткъа мехка.

Наталья МАКАВИЙЧУК.
(АПН).

Киев.

Доттагlалла гlирс

«Оренбург — СССР Малхбузера доазув» яха магистральни газопровод юллача гIишлонхой интернациональни коллективо толамe кхоачашдаьд Сийлаьбоккхача Октябра 60 шу дезара сийна тIайийца хиина социалистически декхараш. Ханал хьалха кхоачашъяьй гIишлонмонтажни балхий шера план.

ХIанз йистедоалаш лаьт газопровода линейни дакъа, сихаль боалаш деш да компрессорни станцеш хьальеча, хьатIадоагIача шера сигала беса сийна доагор дIакхоачаргда Болгаре, Венгре, ГДР, Польше, Румыне, Чехословаке городашкеи посёлашкеи.

Е сурташ даькхах венгерски гIишлонхой болх беш болча участкашка.

СУРТАШ ТIА: 1. венгерски гIишлонхой; 2. Богородчанашка турбаш йохкаш лаьт; 3. Гусятине компрессорни станеш хьальеш латтача моттиге лаьттанцара балхаш деча.

МТИ—ТАСС сурт.

ЦУТИЕВГIАР ДОАЗОЛ ДЕХЬА БИХЬА НИКЪ

Е ВIАШТIЕХЬА ЦА БОАЛАШ БИСА ТИЙША БОЛХ

Детективни дувцар тIа санна, милицета заявлени а язъяь дIадоладелар из истори. Республика чурча гIулакхий министерства паспортни отделе ера цхьа хьона кхалсаг, т. Грозне йиьлагIча горбольнипа лор-гинеколог Цутиева Аьсет. Доп тохадеина а йолаш, бIаргашка этта хий Iо иа дайта гIерташ халла са а детташ, укх тайпара хIама дийцар Аьсета.

Ший мааьраца, Цутиев Руслане кхача деза хоаццен цхьанна гаргарча наха бехарах хьоашалгIа яха хиинача Иорданера цIаенай из укх деннока. Амманера (Иордане столица) юха боагIаш массанена цхьана цхьа самолета билеташ доаьлдга чоалдане гIулакх хиина хиинадар. Цу хана лаьрхIар, хьалхагIа из, Аьсет, Дальхеве цIа а йоагIаргйолаш, вож юхебисараш — вокх рейсащца а боагIаргболаш. Цул тIехьагIа оаха кIира дIадаьлар, хIаьта цIен нахатара хьакха тайпа хабар дацар. ХIаьта тахан Ленински райисполкоматагара повестка еннай мааьрага документаш а хатьаш тIаволa аьнна. Мааьра документаш хьа а йина военкомате ше яха еннаяр Аьсет, доазол дехьа нахачаре цIа ца кхоачаш хьевенная из аьнна аргдолаш. Руслана институтски диплом наха этта из — хила баха кхера санна ийна дIаякхияр. ХIаьта из-м массаза а письменни истола ьшка чу уллаш ма ярий. Ма тамаш болаш хIама да ер, мича яза хургья из? ДIахо из лелаш йоаллаш укх тайпара чуйоацам болаш долча записка тIаоттаелар из: «Iадика хийла, кхы цIаккха а вай бIаргагIа тамаш я». Дегабуам байташ йола уйла ессар кхалсага керта чу: «ХIаьта, нагахьа санна Руслан вешийца, бишийца, наьнаца цхьона Iайиавале, тIаккха?.. Ай мичара, из хила йиш йолаш дац. ХIаьта а...»

Амманерча аэропорте накъайоаккхаш волча хана делар а дар цун цхьа тамашийна, кхетадулуш доаца дешаш кхайсар цо: «ХIанз тхоаш цIенат моца кхетаргда «сов хаш». ДукхIааоалалургвоашш вола къамальдам-м цул хьалхагIа даьлар цо: Грозный. Нохч-ГIалгIайче хьайиеча цхьарч ура, хIаьта доазол дехьара порядкаш геттара хетайора. Дажа Амер Юсиф Арсланаци Мохаммед Фатхи Идрисаци — шай безаьа гаргарча махана шиш-ино ахаш хулар.

Аьсета заявлениа, оалаш ма-дарра, дIахо никъ белар. Корта боаццаш хилиаццар эзвлеви. Цул тIехьагIа дукха ха яллелехьа бокъонца нийса хоам кхаьчар йоагIаш йолча организацига. Баькъ долаш яр, Руслан Хасанович Цутиев, Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министерства проектно-конструкторски бюро нормирование отдела заведующа, цун нана, г. Грозне гороно № 74 йолча детсада заведующи Нура Абдулаевна Чагаева, вошa Асланбек — № 7 йолча домоуправлене техник, йиша Зина — «Ростекстильторг» яхача база йоаккхагIйола товаровед Даькене юха цIа ца бахка лаьрхIа хиниаб. Шоай никъ дIахо оасаньд дехьа, Америка ВIашагIкхийттача Штаташка бахьар духьа Иорданеи Германе Федеративни Республике бихьаб цар.

Дей мохк хувда Цутиев Руслана бокъонца мащ дагадеза хиниад — хIанз ала хала да. Бакъдар аьлча, цIаьхха, цу минуте дагадеха вIалла а хиинадац. Саг гIалат воаккхаш, уйла йоаца хIама дайташ йола моттигаш ниелу. хIаьта цул тIехьагIа ше мел йоаккха да цун халонаш мукъа ца воалалуш йоаккх сага. ТIаьтта къахьа да бахьан долаш саг кхетаве, кхыметтел цунна гешт де а хьажа мегаргва, вешта, бехказа валийта из мегаргвеце а.

Даьхе дувцанза варгвоацаш Цутиевна тIакхьача дIама хиинадац. Даьхено камаьрошна, визза, наьос ергйолча тайпара, ший йоакхо яьй цун. Москве фистельскха текстильни яйтачен промышленноста институт, цига аспирантуре деша ваза лаьрхIа а хиннав из, кхыметтел экзаменашта кийчвала отпуск ийца а хиннай министерстве, кьона специалист хьаарех тарра, терко еш лелаваш из. тIулакхашта лакхаьво. Шан шера конструкторски бюро мутIареча нормировщикагара отдела заведующета кхачавалa никъ баьб Цутиева. Местноме а чержав из.

Бакъда, ший сий айдалар деззи волча къонача инженера хьаза ший дега юв Iеттадуш санна дийттад. Ший хинира барааш, кхы винал тIех таланташ йолаш сий доладагIен беце д, балхашта шийл тIехбулаш санна хийттад Руслана. Цхьабараш, бакьлар аьлча, балхашта лакхбала тIерташ хилац, хIаьта акхаш мел ловзалу ала Iа! Шоай машинаш а я, дачаш а я. ХIаьта уххала — бIаьн ткъаьн итт сом да хьона, арахьара тIадоагIаш кхы кераг а дац.

Цкъа цхьан вовзача сага сардам баьккхаб Руслана:

— Iайха мел йоакхха та алапе тIа васа йоаккхийла Iа. Дагалоаца, Руслана иштта ше долча тайпара дIадийцад из Иорданерча ший гаргарча сага Мохаммед Фатхи Идриса — цу хана хьавена Грозне хиинадна. Сов из хоалалаъаьх чIоагIа велаш вагIаш дукха ха хьакхай Мохаммеда. Руслана алапи меллад а хайна, дош ца хетахь аьнна цо:

— Иазамо ахча тхаицига офицераштаща чакха а тел.

Ца тешаш цу цхьан хашка хьагаши хилар Руслана юхьа тIара теркал а дав, малхбузехьарча закара лаьхача боарамах, Иордане инженераша ийдеча дукхача ахчах, тикашка хьаше мела а хьона деза тайпа товараш хилдарах дувца вола дабиенав из.

Из къамаьл доацал-теш гIехьагIа Цутиева чалмешиа хьальийде вIаштIехьдаьвнача идеологически доххаьа этара хьалхара тIадем а хиина хIаэттар? Ше уала дог эттар цун Иордане. хIаьта из вийна дагалехар шу шу хьалхагIа цо кхоачаш а даьлар, ший вешийза Асланбекапа цхьаин цига дIа а ваха. Айхха бувзам тесаб цо шай цхьан гаргарча сагаца Амер Юсиф Арсланаца — Амманера гаьна йоаццаш уллача Зарка яхача города муниципалитета чиновникаца. Амер ше волча, Нохч-ГIалгIайчене хьийхар. Хабара тIера саг хилавар из а. Бийса тIехьаьххалла багIар цкъаза. Шоай дагардар бакъдаь хьаоттаде гIерташ хулар уж къамаьл кIоаргача ме дола. Шар мелан цаI дар — капиталистически вахара хьесан социалистическичул толлига шеко йолаш хилар хьахьокъ гIертар. Цкъа, хабар дувца хайшача хана, вIалла шийна хIама дагавоацачох, къамаьл доладир Амера мехкдаьттана йIаьхийча Кувейтах. Цига бах хьона нах дика! Лаьттан чехашка кхоаб. Шоай белам меллаб Iоттадетт маьхаш. Дай а шоаш ма бий уж!

ШоалагIа — малхбузехьарча дунен чу гIолла варгIатта дIахьоа мела йиш хиларах: хьай наха безам хиiиачахь лалла мара езац. Цхьан мехка хьайна хилаь ца хете — шоллагIчахь гIо. ВIалла хала а доляаш эша бит йолча хьай машинаца а наха йиш я. Ахча мара хIама эшац. ХIаьта хьинаэ долча сага «пархIатача дуне тIа» из дакьха вIалла хала а дац...

ТIа-тIа тохагIа хьадкашка уттар Руслана малхбузехьарча вахара хьесала сурташ. IпрофессегIа экономист волча цунна, бакъдар аьлча, хоаш дар капитала мехкашка хьабе болх боалаш дукха нах лелийта а, вийсса адаи хьона лаьтташ шейххй дIамагача товбнига доалахьа долча, хIаьта ахарошун, массала а ихар цо, са хьала деза бийса хьагIаьллица дуга кадакIнгах бун сетта бе безача. Иордане къахьета эламаи миска дахнига а.

Цхьабакъда цу хьакъехьа уйла а безам IагIацар. Уйланга даьлача хIаналe а хетар цунна цийх ахьe тIах аьнна. фуннагIа а дулургдолаш вола американцашка саг. Да а ма дий из-м иштта, нагахьа санна из юха ца воале, бакъдар аьлча, кхардоаладе цунна новкъостал дергдола гIулакх ший доалахьа хила. Новкъостал дергдоаш вар хьалда малав Руслана цу хана хоаш дацар, цхьабакъда Даьхе йохьарах Малхбузехьа мах телга, дика кхеталаьр Цунах санхийталар цун доазол дехьарча гаргарча наха а. Цига, Иордане болаш а, уххаза Грозне хьабаьккхача а:

— Тхаицига хIалакхулийтаргвац.

ХIаьта уж хьост-хьаста боагIаш бар. Фу дергда, ха ишта эттай. Даьча уйланца, социализмана карагIдаьннараш цIенача дег тIара довза. хулчей Росси хьалхалатта держава а яь дIаоттаьь доккхий хувцачаш шоай бIаргашта бIаргаго вай мехка воагIаш вола молагIа саг советски наха хьашт долаш да. Хьаьша да везаши Iэмерзси советски нах хилар дерваргача дуне тIа хоаш да. Доазол дехьа а баха бахка лоача ший гражданашта дукхьале ац вай наччахьалдехео. Хельсинкски соглашенеш маьрра кхоачашъяр духьа. Къамаьча IаьдалагIа оалаш хиниа ма хиллара — дукхах бIаргтоха а ше дIабIаргвайта а. БIарг а тох, бIарга а вайт, цу тIа а дукхагIа долча хьале эгара дикагIа йолча оагIорахьара. Советий Мехка гражданина сийн хами дег чу а кховбаш.

КIирбаь туристаш дIа-хьа уттийт Кавказа республикашеи Малхбоалера мехкашеи, белгтала аьлча, Иордане. ХIаьта из ший наькъ болаш а да. Паччахьа самодержаве саннехка цу буташ готбаь нохчий, гIалгIай, доллахкыча халькъий дукха делал дIабаха хиинаб цига революци а ялалехь. Шоашта новла даьккхам дехаш баха хиинаб шоай «вежарий-бусалбаш» болча, цхьабакъда, оалаш мадарра, доагIаш байда кхурхоагIа чу лийлхарашта хилнар мог дa царна хиинар. Наьха мехка ца лен хьабаьлнараша шоаш мел ньйхха за бокхха хьалеттам шоаех бaзах алахьIа барках лааш ньйхха.

Масала, вовзаш вола грозненски миллионер Чермоев ТIапа санна бола цхьабараш Кавказа доазонел арахьайсаб моттиг йоIIеоьеш хьеххача гражданскии тIема мехо. Юххедиса шоай бIеха, нийча вахар доалол дехьа дIачадоаккхаш боахк Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ханашка Даьхе схьа цхьабараш а. Вешта уж-м—наг-нагахьа саг мара вац.

Духхьал дIаала деза, доазол дехьа баха Кавказера дукхагIа бараш доккхал деши дегдоахаши хьеж СССР-ага, цар доккхал ду цунна карагIдувлача гIордаьппача социальни хIаматах, машара тIехьара сийлахьбоккхача хьовсамхочун доардIамах. Шоай даьй даьхене, Нохч-ГIалгIайчене юха цIабахка дага ба дукха барап. Байдачара дийабелча санна хет царна Кавказе баьхкача. Кхы ихийоагIаргйоанаш дIаххай лоаман хальхаша шоайла бIаьш шерашка ловнаш делаль ханаш, доттагIалеи вовшелен малх лен кердабьинача мехка тIа.

Оалаш ма-дарра, — бIаргаш долчоа бIаргатургда. Цхьа бакъда, нагахьа санна хIама дика бIарга ца дайтар дукха лаьрххIа бьйе бIаргеьааш дехкараш болаш бале, тIаккха цига кхы де хIама дац.

Цхьабараша оал, нагахьа санна фуннагIа хIама де йиш еце, цхьабакъда из де чIоагIа безам бале, де мегаргда. Иззаморгда Цутиевгlар доазол дехьарча доттагIашеи гаргарча нахеи лелабаьр а. Во мотабе мегаргбац, тоам бац хьe хьоашалгIа вехаш боаа мохк. Во, бIехи мел зал дийцад. Эсала гIулакх да цун гражданашка Даьхе йоккхийта гIертар. ГIертарл совгIа, иштта гIийртаб ала Iа — доааэр дуцаш а шоаш закъа доацаа я. КъестачIоагIа оаргагIаьнка хинав Амер Юсиф Арслан. МолагIа къамаьл белгталарча апарагIа чулостаде, из политически малан долаш хетийта гIийртав из, къаьстта а эттара тIехьагIа Цутиевгlар Иордане бахача хана.

Цкъа вIашагIа а кхийтта ресторане сайрийна хIама дуаш хиниаб ераш — Iарбий лаьттан тIарча нохчий вахара халон дьакъетьа къамаьл юкъе дьаинад.

— ХIаьта а, нагахьа санна лийша хьаьча, наха юкъе а вьинна дIаволавелча — хIама кодале делаш хилац, — дош кхесcaд Амера.

Цул тIехьагIа цIаьвха. Цутиевга иорданиски инаралца ше хьоашал тохийтача хава, кхы са а ца тохаденна Iоттар яьй:

— ХIаьта Нохч-ГIалгIай чу дукха ба доамая вах-инараллаш?

Руслан духьале еш, цецвоалаш вацар. Уж-м мичара боагIар цига! ХIаьтте а социам бьь вашийашар из, цу хана цунна хийттачох, хоададолаш кхы юхаварговацашн. ХIаьта цул тIехьагIа алхха цкъа, цу хана а фуннагIа-моллагIа хуле я аьнна, хьаттар:

— ХIаьта, нагахьа тхо Даьхене юха цIа ца долхаш Iай хьона хIама новкъадаргдий, Амер? Iа хьехарагIа тхоаш дахкандаь яз аз из.

Цутиевгахьа эккхайта, чакхбала санна бIарг а лекха, хьадлаш аьлар:

— Хьо тешамо хиларах аз сага гаранти еннаш.

ХIаьта шоллагIча дийнахьа Амманера американски посольство чуйолча дланена юххе вистх из Iо а ваьккха хьалда аьлар цо цунга:

— Хьа ярах ааь хкел цу чу и хьона. Волле. Кафе хьалхашка, саьитта латтаргва хьона со хьига хьежаш.

ХIама лочкъаь вола саг санна дIа-юха а хьежаш посольство чуйолча дланена гаргахьар. Цутиев, арахьара дIачувоалачарал ваь кхI дIа а тетта дIачуваьлча, пархIатача вестибюле вийсевлар. Сеца латташ цхьа ха ньккхар, гобаьккха бIарг лекхар. Кориодора цу гIолла хьалволаш ьтта оагIорахьа «консул» аьнна тIагIолла даь йоазув а латташ долча корта бIарг кхийтар. Iаьлахе тохаделар дош: «Укхазахь».

ШIагIа, Грозне волча хана а тIехьа бокъонца шарьдаьлар Цутиева кхача мехка вихвла тIаохакча ше аргдола эгара хьалхара дош, хIаьта хIанз дехьа оагIорахьара хезача санна хетар цунна из.

— Мистер.., э, бехк ма баккхалаь, хьа цIа мишта хаа сона, шун мохк сайна дег тIара дукха безаш хиларах хьона тешам бала а аз оалаячуга Iа ладувгIийта-хьогара дехa а безам бар са.

ДIахо хургволчуща «IоагIа хьашт хини Цутиевна бIарахьежар «мистер».

— Хьо, малав хьо ва, мичара ва хьо?

— Москвера ва со, — аьлча а, Грознера. Вешта, доаша аьлча, Советски Союзера. Цутиев я са фамили.

— Кхет, кхет, — сихха корта тессар чиновниха. — Доалаларча нагIарах чу Iо.

Хьачуваьннар кабинете кресло чу Iо а хоаваь, ше духгIавоакхаш дола хаттараш де воалавар чиновник.

— ТIаккха хIаьта, господин Цутиев, хьай мохк дIа а кхесса пархIатача дунен тIа Iе лаьрхIад-кх Iа?

— ХIаа, лаьрхIад даьпа. Бокъонца иштта да-кх из, — бажьдар из Руслана. — Со се хиина а Iац. Ераш да нана, вошна, йиший, веший паспорташ.

— Ала хIама дац, нийса. геттара нийса бьь сонам ба. ХIаьта хIанз хьайх, хьай гаргарча нахах, Росси йита шоашта дагадохийтача бахьанех ше мадарра дувцал Iа.

— Дуацаргда, — гIад а веха раьза хилар Руслан.

ТIаккха Iолиттар цо шийна доала лоача малхбузехьарча цивилизаце хьаккхийча-дезача хIаматех, хьинар долаш, талант йолаш вола саг Советски Союзе нахах-малхах а йиш ца хиларах дола а иштта кхы тайна а къамаьл. Дагахьа-м ший мехках доацар дувца Цутиев Iеиа дукха ха яр, хIаьта хIанз иштта лаьрххIа ладувгIаш цар шийна хьаддашка вагIача хана, вIалла юха а ца сецаш дувца доладоагIар... Аххха цхьа хIама дар новкъа, — мотт тоьал дика ца хар.

ХIаьта а дола хIама кхетадир чиновника.

— Кхетаду, кхетаду, господин Цутиев. Хьона довр кхоачашхургхилара доглоахаш хургда вай. Паспорташ укхаза дага Iа. Шин сахьат даьннача гIолла посольстве хьачуоттa мегаргва хьона. ХIаьта кхоане воагIе — кхы а дикагIа да.

Сов гIахьвахарах гIетта водаш санна водар Цутиев Аммана улицашка гIолла. Амер юхе Iайнача дIамигаро кафега хьа. Гаргарча сага гаьнга волланехьа а бIарг кхийтар гIазаьннача, сийрдаьннача цун юхьах.

— ТIаккха, Руслан, миштад гIулдахаш?

— ВIаштIехьа да! — Сов гIадвахача цо тоIIаннь мархIа веллар Амер.

Цутиев Руслан американски посольстве хIара массаза ваха цига мел хиина хIамаш дувцаргдаш оаха. Из цкъа санна дукхахза а хиина цига ше цхьаь волаш а Амер Юсиф Арсланаца а. Бе-бе нах нийсбенийб цунна. Къамаьл даьд, дIагIолга сихагIа вIаштIехьдаккхар дийхад.

Юххера а,массехк ди даьннача гIолла, волаш волча «консуло», гIадваха вела а кьежаш, документаш хьакховдадаьа цуьга.

— Иштта, долла хIама, аз яьхача тайпара, геттара дика вIаштIехьдаьлар. Вязаш IотIаоттаный, пархIатача дунено ший нaIараш хьаелл шоана хьалхашка.

Гаррс агача кулгашка яий паспорт хьадийлар Руслана. Цхьан оагIо тIа Iаьржача алапаша даь йоазув латтар: «Бельгия. Брюссель». Хоршечa санна хьежа чакхаьлап из нььна, веший, йиший документашка. Цар тIа а иззаморг дац.

— С-сабарделахь, — сов сихвалараx мотта шиаI а леллаш, аьлар Цутиева. — Вай йийцар-м Америка ма ярий Тхо-м США ваха безам болаш ма дий. Брюссель сенна йоагIа укх юкъе?

Бохам ца бе гIерташ аьлар чиновника: — Порядок иштта я. ВIашагIкхийтта Штаташ — из ший тайпара мохк ба. Цига кхачале хьалхагIа кхы а тихкимах чакхдаланза дargаш. Ша-кхо кIира доккха дезаргда Бельге, цул тIехьагIа — океанал дехьа. Брюсселе кхоача Iуйрийна йола самолет, дIадрадовлале хьалхагIа билеташ посольстве болх беш йолча кхалсаго дIадургда.

«Консуло» телефон тохар, тIаккха къамаьл хиинача цIагIа хьачуьхлар гIийлача, юкъерча деглара, дIахьа бальеIаржа керта чеш а долаш йола кхалсаг.

ГIулакх дагадоаццаш чувиталарах гIарж аьнна вIаштавахавар Цутиев. Лийрдар юхаловлаш латтар: «Ео цхьа тамаш йолаш хIама ма дай. Европе хьевала везаргволга хьалхагIе а хьа хIана аьнна дац. Цунна тIехьа фу доагIаргдола-хьогI?»

Ший шеко йолаш дола хIамаш Амер Юсиф Арсланна, гаргача нaха дIодийцар Руслана. Кхы уйла а ца еш, дIагIоага тоадир Амера. Белажаш хьалъувзаш латтар гаргара нах.

— Брюссельски самолета тIехьвлиса а сиhат дац вай, аьнна хийтар Руслана. — ТIаккхта, волххашa а Америке дохийтардац-хьогI? Ма-дарра аьлча, цу тайпарча дехарашна кхы хIара денна а мича ух эраш болча советски гражданаш. ХIанз цкъа мукъагIа цунна бокъо яла а йиш ма ярий аккарга.

Цхьабакъда лийрхIар кхоачаш хилаиар.

— Самолета тIехьалисал? Нийслуш хул уж хIамаш — лаьрххIа аьлар хьалхагIо деза йоаьача бIаьха корта болча кхалсаго. Iуйрийна Амер Юсиф Арсланаца цхьана Цутиев посольстве хьачуваьлча. — Бельге гIолла заха безам беций шун? Фу дергда хIаьта, шун из дехар а кхоачашде йиш йолаш да.

— Германе гIолла хьожалича тIаккха? — раьза хулий хьажа аьнна хаьттар мичари ваьлар ца ховш хьагучаваьнича цхьан къонахчо. ХьалхагIа бIаргайовла юхьмараш яр уж. Цул хьалхагIа Руслана нийсвеннавацар из.

— Бакъдар аьлча, Германе гIолла дикагIа-м я. Малхбузехьара яр хила оза-кх вай хьацар? — милагIа я хьежар Цутиев.

— Даьра я, лаьра я. Ювцаш яр Германе Федеративни Республика я, — бегваккха санна бIаргаш а хобадаь, вела кьежа, цхьаьха дагадоацаш тIахо аьлар чиновника.

— ХIа-хIа. Росcе цалаш мадарра, — кулг кулгах тохий вай? — ТIаккха тийшача балха санна бIа тессар — ХIанз мукъагIа, шо гIехьадусаргдаш аьнна хеташ ва со?!

Аэропорте болча пархIатача дунен тIа керда баха бахараш накъавоахаш вар Амер Юсиф Арслани йовзаш йола посольстве гIулакхера кхалсаги. Цо дIаделар Цутиевга паспорташ, авиабилеташ, царна регистраци е, багаж дIаялар вIаштIехьдаккха новкъостал дир. Цул тIехьагIа Руслан дIавостара а ваьккха, кхо экземпляр долча расписканa кулг яздала дайхар цунгара: «Аз, Цутиев Руслан Хасановича, дош лу, Амманера Франкфурте кхачалца яйначa хIара билетах доле 116 динар (дерриза а 446 динар) ахча сай вIаштIехьа даьннача хана юха дIадала». Руслана сихха кулг яздир цкъа, шозза, кхозза: тIахоьша безаш хилар пассажирашка.

Перроне дIаоравалале хьалхагIа гобаьккха бIарг лекхар цо Амер лохаш. ЦIаьхха йовзаш йолча юхьа тIа сецар бIарг: американски посольствера консул! Из а вена хиинавар аэропорте. Гучох, ЦутиевгIар маьрша лIабахалтах ший дог тешадар духьа. Консул шекваза везаш хIама дацар, долла хIама лаьтта хьевлача санна делар.

ХIаьта а доастама чакхбьлар ЦутиевгIар доазол дехьа бихьа сий доаца никъ. Даьхе хийна а тийна, цар доглаькхадар, из цхьа хIама бахьан долаш мукъагIа. Малхбузехьа цIи теза нах шоех хиларга. Из мукъагIа вIалла аьттехьа а акхарна хийттача тайпара хиинадацар. Франкфурте-на-Майне царна дукхьала вена саг вацар. Е музыка я яцар, е эзаш а дацар, е корреспонденташ а бацар, хIаьта дахье хийцараш вз бахьан долаш чIоагIа беха а бар. Цул совгIа, гучадаьлар, гIалат а нийсденна, Аммане багаж кхача мехки йолча самолета тIа йилла хилар. Из я-кх хьона хестаь малхбузехьара сервис а!

Шоаш ала гIертачох хаьла дIакхетаваьча таксисто новкъостал дир ЦутиевгIарна гостиница хьалха. Из мукъагIа, тешаьна, кхоадагIча дакъера мара йоаца гостиница хиина хиннаяр. Цхьабакъда маьхаш-м, белгтала, паччахьа дараш санна дар. Цхьа бийса йоаккхар 98 марка ала бийлар. Доллараща лаьрхIача (мел аьлча а хургбола американцаш ма бий ерааш!) — шоаьтхье итт хилар. Эмигрантски бюджет оиапнка гIолла лелха йолалар. ДIадаьлар цхьа ди бийсеи, шоллагIIар, кхоалагIIар. Багаж хьакорайоагIаш яцар. Аэродромерча болхлочо дув а буаш дош лора. хIамаш тешшаме хьа а лохаргьа, дIа а лургьа ялаш. Хаттар — мича? Массехк бийса аэропорта здане чу мукха йийзар, цул тIехьагIа корайир, цига дийцачох, Шена Жiарга гостиница. Цу чу бахийтилга дийхар. Улица тIа дIааравала йиш йолаш дацар. ЦутиевгIар Амманера хьаарабоалача хана, цига йIайха яр, цудухьа вахан гIарс бар цар тIабйийзар. Франкфурте гуйра яр. Шийла а... мена а яр, цхьа ноглаpт ца гувладолийташ кхомбе бийзар. Ахча кхоачалуш доагIар. Кхалнах шоайла хабараш дувца баьлар.

Юххера я, ворхI е бархI дибийса даьннача тIехьагIа багаж хьакорайир. Сезонага хьежжа шоашта барокъаш тIадухха йиш хилар ЦутиевгIарга. ХIанз американски консульстве баха йиш йолаш дар гIулакх. Сагатонаш дIаьннай аьнна хеталора.

ХIанз дIайоьлa мара ца ениа хила я тарлу уж? Из уйла мукъагIа вIьнена а цхьан хиина есса хиннаяр керта чу. ТIаккха юкъе йисача маркаех машиннаькъа билеташ а ийца Бонне бахаб уж, цига — советски посольстве. Кхоана Москве бар уж, кхы а цхьа ди даьннача гIолла — Грозне.

Даькено тIабиттаб уж, пхи минут мара ца эшаш ше ехкараш, ший делача лаьттан тIа, из на де ший бокъо хиннайолашехьа а. Тешаме къахьегарцен цхьаькха дакха хIама лоапаш лаларцен дIадахкха дехарга цар шоашта тIера хьа.

Хала-м да из яде. хIаьта а, оалаш ма-дарра, иллешра деваш дIаккхоаьа йиш мичай. Царех шиъ, Руслани Зинаи, комсомольцаш бар. Асланбеки Н. А. Чагаевай — КПСС членаш.

ХIанз, общественноста, шоашца балха хиинарашта хьалхашка — цу деи тIа дIатIа шоаш мишта кхьчаб — дувца дезаш шоаш болча хана царех хIараввр ши-ше бехказа вала, шоашта бехк кIезигагIа хургбола наькъаш лаза. гIулакх иштта из дьлецаре кхы де хIама долаш дацар аьнна хетийта гIерт.

Цар мел душначун корта — шайтIаша тувлабаь хилар. Цхьан минута корта хьовзарах, дий хьона, нийсденнад долла хIама. Руслана сакхийнадац, сахкетам хиинабаш ше даьчуй. ВоI а ишта аха йиш йолаш яцар нана, хIаьта дIамагIа баиаш, кхетадеи ма-дарра, бокххагIчарна тIехьа ма бувзабеннабий, лоамаи ваьха Iаьдало иххача тайпара.

ХIаьта лоамаи наьха Iаьдалах лаьца аьлча, цар — цIаккха а къобалбьбац тийша болх. Вешта аьлча, цар чIоагIа сий доаьаш лаьрхIаб из. Къидолчоа а ишта хиинадаи деррига а. Даьхе хувша кийчлуш хиинаб. Долла хIама уйла ваи бокъонца цхьаккха хIама гувла ца долийташ эза-дистан хиинад. ТIеххьарча бетташка чуйина США экономика шаьрьеш, ингилискияр Iомаеш хиинав Руслан. Иордане вахале кIезита хьалхагIа ший цхьаькха воша, Султан, гIулакх деш волча Кирове хиинав из. Къамаьл хиинад цу шиннe. ВоккхагIчо дIамагIчунга хоам баьб ше бахьа лаьхIача наькъа я дагш доазол дехьа Iе лаьрхIа ше хилара а хьакхаьва.

— Долла хIама вIаштIехьа даьнначул тIехьагIа хабар кхетаргда хьох. Цхьан хана хьо а тхо долча хьаоагIаргва. Хьежаш хила.

Хьежаш вагIанзар Султан. Сатоха магаиар. Ше деш доля гIулакх а дита, вада кийчьелар из а. Бахийто даьнна тийшача балха эйх хьокхаденнад цIакх вахар дIадоладен мара воаьача зIамигача сагах а.

Иразa, чакх ца баьна тийша болх.

Хоаш да, вокхваьчен хьалкхетаьчен ший наьнаца бIеза уйла хилараал чIоагIагIа сага эхь долашагIа цхьаьккха хIама доаццилга. ХIаьта вай, советски наьха, массане а нана цаI я—вай Сийлахь-йоккха Даьхе. Цхьа минут аха мара из дицлуш хиинад ЦутиевгIарна. Цхьабакъда духхьал из «цхьа минута» я тахан царга вайцa цхьаьна цхьан сигаленна кIал баха йиш хилийтар. Вож мел аар хIанз царех шоех тийша да.

Б. МАГОМАДОВ,
Д. КОРНИЛОВ.

(1977 ш. 24 ноябре арадаьннача «Грозненский рабочий» тIара).

Польша. Вловера «Мера» яхачу механика завод — СЭВ члецаш долча мехкий социалистически экономически интеграце комплексни программа вахаре дIаяхьа хьоьчашъеш хилар хьахьохаш ярех цаI я. Къаьстта айха бувзамаш леладу цо Советски Союзаца.

СУРТА ТIА: дикагIа ярех цхьа монтажница—Ганна Iуцилек.

ЦАФ—ТАСС сурт.

2 декабрь — Лаосски Халкъа-Демократически Республикин хьахинна Де

Республикага низ болаш латт

2 декабрь Лаосски халкъа историн белггала де да. Шин шу хьалха халкъа викалий Къаман конгрессо соцам тIийцир Лаосски Халкъа-Демократически Республика вIашагIйоллар. Лаостанцаша шайн оалаш ма-хиллара, «бIаь миллиона пилла» къаьнарча мехка халкъа кортамукъале яьккхар, цох хилар ший мехка, ший общества, ший клела да. ХIаьти дукха хан йоаццаш Азе а геттара тIакхьабисарех лоархIаш хинна из мохк капитализм юстара а юташ социализмага бодача некъа тIа баьлар.

1975 шера 2 декабрга бода хинъ бIаьха а хала а хилар. Кхьча мехкашкарча гIаьрахошта: французски колонизатораша, японски оккупанташа дукъхала массехаза гIеттар лаосски халкъ, американски империализмана дукъхала тхьаь шера къовсам лоаттабир цо. Цу деррига дIалийхар, деррига инлаш оарцагIдоахияга. Американски авиаце оакхарий хьксапе бомбаш чуеттар бахьанне мехка бахача нахах дукъхагIдола дакъа дедда кхачахьа дIадахар.

Бакъда Индокитая Коммунистически парте гIулакх дIахо хьош йола Халкъа-Революционни парти керте латтача Лаоса халкъо вьетнамски кампучийски вежарашца, оагIох оагIув а теха къовсам лоаттабеш, котало тIехьа котало йоаккхар. Бакъдола гIулакх котдаьлар, кердача вахара оагIув хьайийлар. КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленуме къамаьл деш новкъоста Леонид Ильич Брежнева аьлар: «Сона хетачох, новкъостий, Лаос хьакхетарца социалистически пачхьалкхений дезал боккхагIа хиннаб ала йиш йолаш да вай».

НРПЛ ЦК IV пленума резолюци кхоачашъяра тIехьа къахьегаш бе хIана мохк. Цу тIа йоах республика кердача этапа — социалистически революце этапа чуяннаб, цо чIоагIъю кортамукъален къамая кхераизлен, тIемо яь човкаш ерзаю, халкъа боахам юкаметта а оттабу, дегIа а кхувл. ХIанзара 1977 шу къаьстта белгала да. Дукхача районашкара ухар производство дегIайоаларра. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара а ЛНДР вIашагIъелла шин шу дизара а наькъадехара тIехьара болам шарбаларах дола коамаш. Лакхехьарча халкъа собране укх шера чIоагIъьяча пачхьалкхен бюджетах хилар дIаболабаьча боккхача балха юкъ ег. Промышленносте чIоагI а ю, шер а ю пачхьалкхен сектор, лаьтта леладара керла «новкъостий группаш вIашагIъехк», карадерзаду хьалхагIа хIама дIа ца юош хинна лаьтта.

Дукха тернам тIабохийт гаьна ухка районаш центраца юкъарц дола наькъаш юхаеттаотталара. Лаос — лоаман мохк ба, цух бац фордага бода някъ. Цудукха геттара лоархIаме гIулакх да транспортни бувзам леррIа вIаштIехьбаккхар. Вьентьянегара вьетнамски берда йистега кхаччалца бодо машинийкъ баьлара кийчо еш латт хIанз.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетаяь КПСС ЦК-ас, СССР Лакхехьарча Совето, РСФСР Лакхехьарча Совето Москве цхьана яьча торжественни заседане къамаьл деш Лаоса Халкъа-Революционни парте ЦК Генеральни секретара, ЛНДР премьера-министра новкъоста Кейсон Фомвихана аьлар:

— Октябра идеалашта тешаме йолча НРПЛ-о социализмага йоалача хана хьаькхе лелаю марксистско-ленински хьехамца, ший мехкарча хьалашка хьежжа пайда эц социализм хьалъяра Советски Союза а кхьча социалистически мехкий а опытах. Мел йоккха яле а хилонаш еша а еш, тайп-тайпарча доакъошка пхьадола толамаш баьхаш лаосски халкъо. Эггара хьалха ший низах а, хIаьта ишттта вежарашка долча социалистически мехкаша деча новкъосталах а ког гIортилга еча лаосски халкъо дизза чакхдоаккхаргда ший мехка социалистически революци котъяккхара гIулакх.

Е. ЧЕРНОВ,
(АПН).

Лаосски Халкъа-Демократически Республика ерригача провинцешка юртбоахама продукци дукхагIа яккхара дукхача наха дакъа а лоацаш болаш болабаьб. Ахархошеи парне новкъосталаI баьхача школьникаша, студенташа, халкъа - кортамукъалин эскара бIухоша дакъа лоац ерригатIоаш балхеш деча, юрта боахама ве деча хIамашта дукъал къовсам лоаттабу.

СУРТА ТIА: Вьентьян яхача провинцерча Хатсайфонг районе кашал доаккхача.

КПЛ—ТАСС сурт.

КОНФРОНТАЦИ А ЦА ЛЕЛАЕШ КХОХКАМ КIАЬДБЕРГБОЛА ГIУЛАКХ ЛЕЛАДАР

ДIакъайлла наIараш а йолаш Белграде вIашагIкхийттача дIахо а деш цIенхашттен принципиальни къамаьл да 33 европейски пачхьалкхен, ВIашагIкхийттача Штатий, Канада кулгалхоша къоабалъяьча кулгаш яздаьа текст а йолаш йолча Хельсински совещане тIехьарча акта хьалхашка оттадьча дукхача дешаех лаьца.. ВIашагIкхийттараша югославски столице кийчде дезаргдолча документа юкъеяхьара хIивале а 65 предложени еннай. Кхетадечох, маьхаш цхьатарра долаш яц уж. Цхьабакъда царех дукха а дукхагIа ярш вай континентера кхохкам кIаьдбара процесс оттача яккхараи сихъяран, вIаши гIойле йолча тайпара цхьана леладу гIулакхаш, дегIадоаладар дукъа новкъостал дара, пачхьалкхенашта юкъера тешам чIоагIбергболь хьалаш вIаштIехьдахара тIаерзаяь я.

БIарччача бетта, Белграде волаш, «Сава» яхача конгрессий дворецe хиннача цу вIашагIкхетара балдага хьийжав со. Са чIоагIа дог тийшар дискусси корта болаш йолча дарра тIа дегIаухеш хилараха: дукхагIа яр бехктоихаме а, ца эшаш йола конфронтацешн корта болаш ца къовсамаш дIадахара а уйла. Европерча кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарен белгтала лоархIаме дешаш къоастадергдола цIенхаштта лаьмъеш да лохаш.

Духхьал из дар, белгтала аьлча, Советски Союза делегацe чакхдаккха шийла хьалхашка оттадь хеннор в. Масала, туристи дукхагIа хилийтар е культурни обмен дукхагIа лелаяр мел лоархIаме да кхета а деш, хIаьта а цунна хетачох дукхха а лоархIамегIа да Центральни Европе вIашдукъала латти дивизеши вIашка ерзаяь ядерни боестоловнаш йола ракеташ кIезигьяр. Цунта хьежжа яр Белградски форуме вай викалаша лаьца хина позици а. Духхьал юха а шиго оттадь дар хIанзарча тIема блокий низ боккха ца барб эггара яьалха ядерни герз юкъе ца доккхара сацига дола дешаш. Переговорашка дакъа лоацарий теркам тIаээар советски делегаце 2-ча ноябре Кремле Л. И. Брежнева яьча доклада тIарча предложенешта. Деш дола къамаьл ядерни герза моллагIа тайпаш хьадеага, цунна тохкамаш делга соцадара хьакъехьа о ядерни леламех маьршача гIулакхашта пайда эцара хьакъехьа а да.

Дуккача мехий дола деча гIозарашке уж предложенеш шеррен къоабалъеши хьаллацаро Белграде вIашагIкхийттарий теркам тIа па соа йиш яхар. Берригаш а хIана бац аькка болча делегатеша с шойла, е лаха юкъа, болхлой группай заседанешка къамаьлеш деча хана теттара чIоагIа мах бир кердача советски инициативай.

Хельсинке дийца вIаштIехьдаьнараша (духхьал пар лардa тIара хьайолаенна ма йий Белградера дискуссеш) пачхьалкхенашта юкъерча политически, экономически, культурни гIулакхий ерриг велекташ бокъонца нийса нийсьяь бIарчча цхьа документ санна лоархI СССР-о. Царех алхха цаI белгалдахар — европейски реальность бIагIарча кизга чу а оттаяь из баланс толхаяр. Цудухьа тIема кхохкам кIаьдбара тIадерзалаьча гIулакхех кхоачамбаь Iийнаяц советски делегаци. Цо предложени сихай гонахьара Iалам лорадара, транспортни бувзамаш, энергетика дегIайоаларра дешашта дунен халкъашта юкъера конференцеш гулъе, европейски культура шу чакхдаккхарах йола Югославе проект хьалльнар, я. кх. дI.

Халахете а, 65 предложенена юкъе цхьаь цаI яц американски. Кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарен дешаш дуцачв юкъе хила безам хиннабац США делегаце. Цунна керте латта Артур Голдберг из деррига вIашагIкхетар тIехьарча акта керттерча цут принципех цхьаннена — сага бокъоний хьакъехьа дуцаш йолча ворхIлагIча принципе гонахьа еча дискуссеца чакхдалийта гIертар.

Шеко йоацаш, юкъа метаргйолаш принцип я иа. Цу хьакъехьа ала хIама долаш вIашагIкхетара цхьаболча кхыча доакъашхошка, цу даькъе ВIашагIкхийттача Штаташка а, хетта хIама долаш да вай. Цудухьа вай — переговорий леламу цунна тешал а ду — американски е моллагIча кхыча делегацена еча дискуссех къехкаш а дац. Сага бокъонаш лорадр — алхха цхьан Артур Голдберга бокъо хинна Iеш вIалла а дац.

Цхьабакъда гIулакх ше да — из проблема цIенхаштта юкъар, кхы да — «Сава» дворецe американцаш пропагандистски шоу оттае гIертар. Кхы мел дар дIадаьча а, Советски Союзана, кхыча социалистически мехкашна ультиматумийн пайдаца доацача хьсамийя меттаца къамаьл де пхьаннена а бокъо санаш. Вай цIаккха а мукъа лургбац вояй чурча гIулакхашта юкъегIерта а американски Iаьдалашта дезадалийтара миштa даха деза вайна хьеда а.

Шеко йоацаш, ВIашагIкхийттача Штаташа догдаькад, укхъ къамаьл а доацаш — хьалхагIа цкъа хинна Iийнадац хьалморг — НАТО-га гIоллара шоай цхьоагIонхойн, вIаштIехьлоале, кхыметтел цхьайола нейтральни пачхьалкхенаши шоашта тIехьайоаларга. Цхьабакъда доаш тохкача кхаьчача А. Голдберга «бригада» дукха хIама па эшаш ше пхьаь йиср. Дукха а дукхагIа йолча делегацеша сакхийтар, хIинзарчов цун леррагIа аха шоаш лага па хилараха. ГIулакх сенах латт аьлча, из латт, европейцашта шоай континенте пхьакха тайпа, кхыча бесса уж дале а, доацаш хьеделга ца лезаш хилараха, «синйлача тIема» ханаш юхайоалаелга ца деэаш хилараха. ВIаши довнаш даха бахьанаш деха гIулакх доацаш сов дукха я Европа Малхбузенш Малхбоалени шоайла бувзам бола пункташ, сов боккха ба шоайла машаре ярцен цхьана гIулакхаш леладарен бола пар безам.

Машара кхерамзлен эп Европана. ВIашагIкхийттача Штаташка из кхета а дац, кхыметтел цунах кхера а кхер аьлна хетаду. Белграде цкъа санна дукхаза а дувцаш хезад сона. Европе кхохкам кIаьдбара процесс кIоаргъярон континента кхерамзленах чIоагIа бIуболийтарон шоай тIема-политически позицеш мелъе тарлуш хилараха США сатем боабаьб яхаш. Цудухьа доаццa-теш А. Голдберген цунна тIехьалаттарашен гIулакх конфронтацега дуташ хилар?

Владимир ЕРМАКОВ.
(АПН).

ДУХХЬАШХА ХИННА ЯХЬАШ

Ишттa ала мегаргда дIадахача кIирандийнахьа «Садко» яхача хин бассейне Грозненски районa школашкарча бераша юкъе хиннача яхьех. Къона спортсменашта юкъе уж яхьаш вIаштIехьъяьхаяр района халкъа образоване отдело «Освод» яхача республиканский Совета районни отделени.

...11 сахьат долла ха. Локхаш мара я. Бассейна юххе цхьан мугIарех хьалъовтт къона спортсменаш. Хи тIа нек дара дIахьоча яхьашка дакъа лоацаш за лакхерча классашкара 50 гаргга дешархо. Яхьаш дIайолае уж кийча хилярах гайЮНО заведующега пов. Шеделевга рапорт лу района берий-спортивни школа директора Таалуев Казбека.

Торжественни хьале байрахх урагIайоахийт Первомайски юкъерча школа викалаша Дорошенко Танисен Бакуленко Колясен.

Яхьий керттерча судахочо П. Баирова хоам бу хьалхара бараш нек де болалу, аьлча. Уж йийнгаш я. 30 секундах 25 метр йолча белгалон тIа кхоач Петропавловски юкъерча школа дешархо Жидкова Таня. ШоллагIен кхоалагIен моттигаш яьхар Первомайскерча дешархоша Павлова Таниссен Дорошенко Танисса.

Нек деш хьалхара моттиг къувсаш хилар кIаьнкаш а. Царна юкъе хьалхара моттиг яьккхар Йоккхача АтагIарча № 2 йолча юкъерча школа дешархочо Ш. Мугаева. Цул цхьан секунда мара тIехьависанзар Первомайски школера К. Бакуленко. КхоалагIча моттиге эттар Первомайскера дешархо К. Шувоев.

Яхье котбьинараштa елар халкъа образоване районни отделе а «Освод» республикански Совета районни отделене а Сийлен грамоташ, лаьрхха йола призаш. Карара кара лу кубоки хьалхарча степена дипломи Первомайская станицерча юкъерча школа барттайнача команданa делар. ШоллагIча метте ба Комсомольски юрта юкъерча школа команда. Царна делар шоллагIчен кхоалагIчен степена дипломаш.

Хи тIа нек деш хинна яхьаш дика чакхъяьлар. Дукха ха яьккхар кагирхоша бассейна юкъера дIа па болхеш. Хозаш дар къувсаш хинарий белар, вIаши бу бегаш. Из кхетадеш да. ХIама дац массанех, чемпионк приери хинавацар, аьлча. Керттердар ма дий, моттагIал. къонах, унахцIено, хоал котъалар!

В. ПЕТРОВ.

СУРТА ТIА: хьалхара кхо моттиг яьккхараш (аьрдехьара аьттехьа) Павлова Таня, Жидкова Таня, (хьалхарe моттиг), Дорошенко Таня;

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Керда дешара шу долалуш дика совцIат дир Грозненски газ чакхйоаккхача завода специалистийн болхлойн бераштa гIишлоюхоша. Грозненски шурий совхоза 1-ча отделене территоре тIа «Юбилейный» яхача поселке хьалйир 624 сага лаьрхIа йола кабинетни хьисапе болх бу керда школа. Укхаза я йоккха столови, сийрда а парелата а йола кабинетани залаши.

40 эзар сома мaьха [redacted] тайпара йола оборудовани гойтара пособеши нIшай школа. Лакхерча класса дешархоша школа гонахьа дкъ бIаь зима, хIотаргаш, гаьнаш ергIай. Уж я къоахкаш, декаш, милаш, сирень, розаш, иштта кхыдараш.

Школа дешагIчарех — хьокхама класс лоархIача я Гурина Маргарита Яковлевна кулгало йола шоллагIа класс. Педучилище чакхъяьккхачул тIехьагIа Горьковски областера ера из укхаза.

Заводчарий берашца цхьана школе дешаш да совхоза болхлой бераш а.

Школа хьалъяьраш «Севкавгазнефтестрой» объединене СУ-7 гIишлоюхой ба, болгарски доттагIаша новкъостал а деш.

Хьехархоша а дешархоша а баркал йоах царна.

СУРТА ТIА: «Юбилейный» яхача поселкерча кердача школа 2-ча классе занятеш дIахьош я хьехархо М. Я. Гурина.

С. ХАКИЕВА сурт.

Эскаре гIулакх де ух кагирхой

Дукха нах хул укх деношка тIема комиссариаташ чуйолча цIекошта юхе — Советски Эскаре гIулакх де ухаш латт кагирхой.

Заводской района тIема комиссара пов. Лекова аьлар хIанз эскаре болхаш бола кагий нах уцахцIена, тайп-тайпара тIема гонзалаш Iомаяь ба, аьлча. Уж берригаш а вай кердача Конституце дIа ма-деххара шоай граждански декхар дизза кхоачаяде уйла йолаш ба.

Царна хьалхашка къамаьл деш аз дийцар Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема дицлургдоацача сирех, боарам боццаш шоай Даьхен мутIахьа болча салташеи эпсарашеи из лораеш гойтача денлах, цар яьккхача Сийлахь-йоккхача Коталонах, Советски Эскара толашагIйолча традицеех.

Дукха хаттараш дора кагирхошка тIема комиссариате. Мел дийша ва? Фу болх беш ва? Комсомоле ва е вац? ГТО значок яккхара норманш дIаеннайий? Эскара малагIча даькъошка гIулакх де лоаш ва? Цу дерригача хаттарашта доадам боллаш жопеш тедар кагийча нaха.

Дика да царна уж болх беш хиначара деш дола тешал а. Хьазцартво вай, масала, Мадиев Iийса. Из комсомолец ва, № 2 профтехучилище чакхъяьккхачул тIехьагIа операторалла болх беш дийнаб Н. Анисимова цIерагIча мехидаьтта чакхдоахача заводе.

С. ВОРОНИН.
Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема доакъашхо.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 ДЕКАБРЬ I-ПРОГРАММА

9.00 — Керданараш. 9.10 — Iуйренара гимнастика. 9.30 — «Зурналчаш, цоаш дола моттиг хьайоазийта!» 10.15 — Телевизионни художественни фильм. (Югославия). 11.00 — «Городаша нахи» яхача циклацара «Ташкентах йола поэма» яха телевизионни документальни фильм. 14.30 — Iилмани - популярни фильмий программа. 16.30 — «Эрсий мотт». 16.00 — «Шахматни школа». «Разрядникий класс». 16.30 — «Шера яистейола гIишлош йолча». Передачина юкъе дакъа доацаш ба СССР Госстрои председателя заместитель Ганичев а СССР транспортни гIишлошъеча министра заместитель, ГлавБАМстрои начальник Мохортов а. 17.15 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал. 18.00 — Керданараш. 18.15 — Жилийни ленински университет. «Социалистически прогресса хьалхалатт Советски Союз». 18.45 — «Дунен халкъий творчество». 19.25 — «Машенька» яхача телевизионни спектакли премьера. Автор Афиногенов. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Документальни экран». Передача дIахьу поэта Р. Рождественские. 22.45 — Станиславски а Немирович - Данченко а цIерагIча Московски Академически музыкальни театра балета артистий концерт. Йистедаьлча — керданараш.

II-ПРОГРАММА

18.00 — «Ахкана сьйчех а шира гIоккала Карамазинах а» яха телевизионни документальни фильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайчу гIоала». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35 — Юбилейни шу толамаш чакхдаккхе! «Чечингушводстрой» управлене аьшна бетона изделеш ю Аргунски завод (нохчий меттала). 19.05 — «Ойй воI» яха телевизионни музыкальни фильм.

2 ДЕКАБРЬ I-ПРОГРАММА

9.00 — Керданараш. 9.10 — Iуйренара гимнастика. 9.30 «МалхцIеболар». Ленинградера передача. 10.00 — А. Афиногенов. «Машенька» яха телевизионни спектакль. 11.35 — «Дайн берешн» яхача циклацара «Даьнча деиз хьабоагIа ма Iуй» яха телевизионни документальни фильм. 14.30 — «Вьентьян: кердачуй белгалонаш» яха телевизионни документальни фильм. 14.45 — «К. Чуковски творчество». 15.30 — «Бокъонех йола беседаш». 16.00 — Армене халкъарий Пачхьалкхен ансамбля концерт. 16.30 — «Объектив». 17.00 — «Москва а москвичаш а». 17.30 — «Деха хьо, тха нана». Бечий коллективий концерт. 18.00 — Керданараш. 18.15 — «КIоан кIаьнках» яха мультфильм. 18.25 — «Котело» яха полевая почта. Передача дIахьу Советски Союза Турнала, йоалонко Карпова. 18.55 — «Святослав Рихтера искусство» яхача циклацара телевизионни музыкальни фильма премьера. 3-гIа фильм. Программа юкъе я Бетховена произведенеш. 20.00 — «Ленин волча, Кремле» яхача телевизионни дукхаза серийни документальни фильма премьера. «Дезэ дий» яха шоллагIа вIашагIлаттар. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «ДоттагIий оалам». Дунен халкъашта юкъера эстрадни программа. Йистедаьлча — керданараш.

II-ПРОГРАММА

18.00 — «Тайп-тайпарча шерий дадаш». Телевизионни фильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайчу гIоала». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — Киножурнал. 18.45 — Конституци гIулакх деш я, ялаш я, болх беш а я», 2-ча ТЭЦ-а коллектив йолча. 19.35 — Шун письмоех дола концерт (нохчий меттала). 20.05 — П. И. Чайковский. Номер 2-гIа йола симфони. Телевизионни фильм.

РАДИО

1 ДЕКАБРЬ

6.30 — Желашна йайха а нартIата а я». Наурски районера передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Хабараш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.18 — «Сердало» газета обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 — «Кавказа халкъий ашараш» (гIалгIай меттала). 8.40 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала). 9.15 — «Сердало». 9.45 — ХIара балха декна — дошла Зина! «Толама хера ях я» яха Грозненски экспериментально-механически заводера передача (гIалгIай меттала). 17.00 — Нохч-ГIалгIайчен спортивни вахар. 17.30 — «СССР Конституци — вай замана мартIаме политически документ». Юридически Iилмай доктора Шикназарова беседа (гIалгIай меттала). 17.45 — «СССР экономика Советски халкъий доттагIален лард я» (нохчий меттала). 18.00 — Керла хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 «Халкъа тIахьешин дIаьхош ба».

Тахан республике гIолленГрозней хьоалонаш а йолаш, хайра йоачан а йоацаш малхбузехьара секунда 0—5 метр чIоагIа чух а болаш, фегара температура республике 1—6 градусе Грозне 3—5 градусе йоахал йолаш ха хила мег.

2—5 декабре хушцалуш моргаш а йолаш, цхьанцайолча моттигашка догIа а цкъаза ло а делхаш (дохи доаллаш а ша билла а хила мег), секунде 3—7 метр чIоагIа чух а хьекхаш, фегара температура буьйсашка −1—+4 градусе денош ка +2—+7 градусе йолаш ха хила тарлу.

Метеостанци.

Тешам боабергбац

Тхо, таханара кагирхой, дахар хоза да я. Пачхьалкхено, обществa нахалдаш йоакхо еш хьалкхийнал тхо. Боккхача безамца леладаьд тхо берий беша, хьехархоши знаней дунен чу кхийллад. Школа чакхйоаккхаш тхо саготдеш лапар кхоана деша е болх бе вIаштIехьдаргдий-теш яхача хаттаре. Советски мехка хIара сага ший лоIамага хьежжа вIаштIехьдаккха йиш я ший вахар. Из вайна делнад Даьхено, вай парте. Из вай вахара норма а хинна дIаэттад дуккхача хана деиз.

Дешo бокъо хилар сoлар сона, болхлочун воIа, школа чакх а яьккха лакхерча дешара заведене деша отта торо. Кхо шу хьалха Къалбаседа-ХIирий пачхьалкхен медицински институтa дарбан факультета студент хилар сох.

Деша бокъо хилар Iалашну кердача Конституце. СССР-а кердача Керттерча Закона мугIараш дукхагIа мел деша чIоагIагIа са айлу, доккхал ду вай мехках. Цхьаккха бокъонаш яцар са халкъа революце хилалехьа. Цу хана дийша кхалеаг е маIа саг лаха хала дар Нохч-ГIалгIайчене.

Шоашта лоша йола професси харжа йиш йолаш ба вай мехка граждашаш. Тха факультете дешаш бIаьш мехкарийн кагий нахи ба. Царех хIараввар шийна езаш йола гонаш Iомадеш ва. Ишттa дукха боза са вийсархой а Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университет чакхъяьккхачул тIехьагIа вай республика тайп-тайперча моттигашка, школашка, институташка болх беш ба. Цар массане а шоай дакъа дьалаьцад.

Вай мехка болх моллагIа из бале а сийдолаш ба. Мичахьа, малагIча капиталистически мехка да цу тайпара хьалаш?!

Оала де а доагIаш доккхал ду вай мехка Керттерча Закона вай строй демократични хилар къаьтта а тешавеш а хьагойташ хилараха. Барайтта шу даьлча дениз пачхьалкхен лакхерча органашка харжа а шоаш хержа хила а бокъо, пачхьалкхен доал дара органашка дакъа лапара бокъо, лоиш йола професси харжара, иштта кхыйола бокъонаш я уж. Цхьанна а пачхьалкхене цу тайпара сийдеш бац кагирхой. Бокъонаш шеръяро доккхий декхараш тIадожийт тхона. цудухьа тха лекхар да тхоаех беина тешам боа а ца беш, цIийца уж бокъонаш яьхача боккхагIча новкъостий традицешта тешаме хилар.

С. АХМАДОВ,
Къалбаседа-ХIирий пачхьалкхен мединститута дарбан факультета 4-ча курса студент.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоххамасекретара — 3-34-38; партийни вахарен культурая отделе — 3-81-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 2-39-11; [redacted]кого секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-81-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерия — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05308. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 8817.